

בדיקת ההתנהלות הכספית של בתי ספר בעיר

1. מבוא

1.1. כללי

סעיף 249 (29) לפקודת העיריות מסדיר את סמכות עיריית כפר סבא להקים ולקיים מוסדות חינוך בתחום העירייה, ולסייע להם, כלהלן:
 "סמכויותיה של עירייה הן:

לעשות בדרך כלל, כל מעשה הדרוש לשם שמירה על תחום העירייה, בריאות הציבור והביטחון בו, וכן, ברשותו של הממונה, להקים ולקיים מוסדות לבריאות הציבור ולחינוך, ולסייע בהם."
 סעיף 7 (ב') לחוק לימוד חובה, התש"ט - 1941, קובע כי המדינה יחד עם העירייה יהיו אחראיות על הפעלת מוסדות החינוך הרשמיים הפועלים בשטחי העיר, כלהלן:
 "קיום מוסדות-חינוך רשמיים למתן חינוך-חובה חינם לפי חוק זה לילדים ולנערים הגרים בתחום-שיפוטה של רשות-חינוך מקומית מסוימת, יהא מוטל על המדינה ועל אותה רשות-חינוך מקומית במשותף...!!

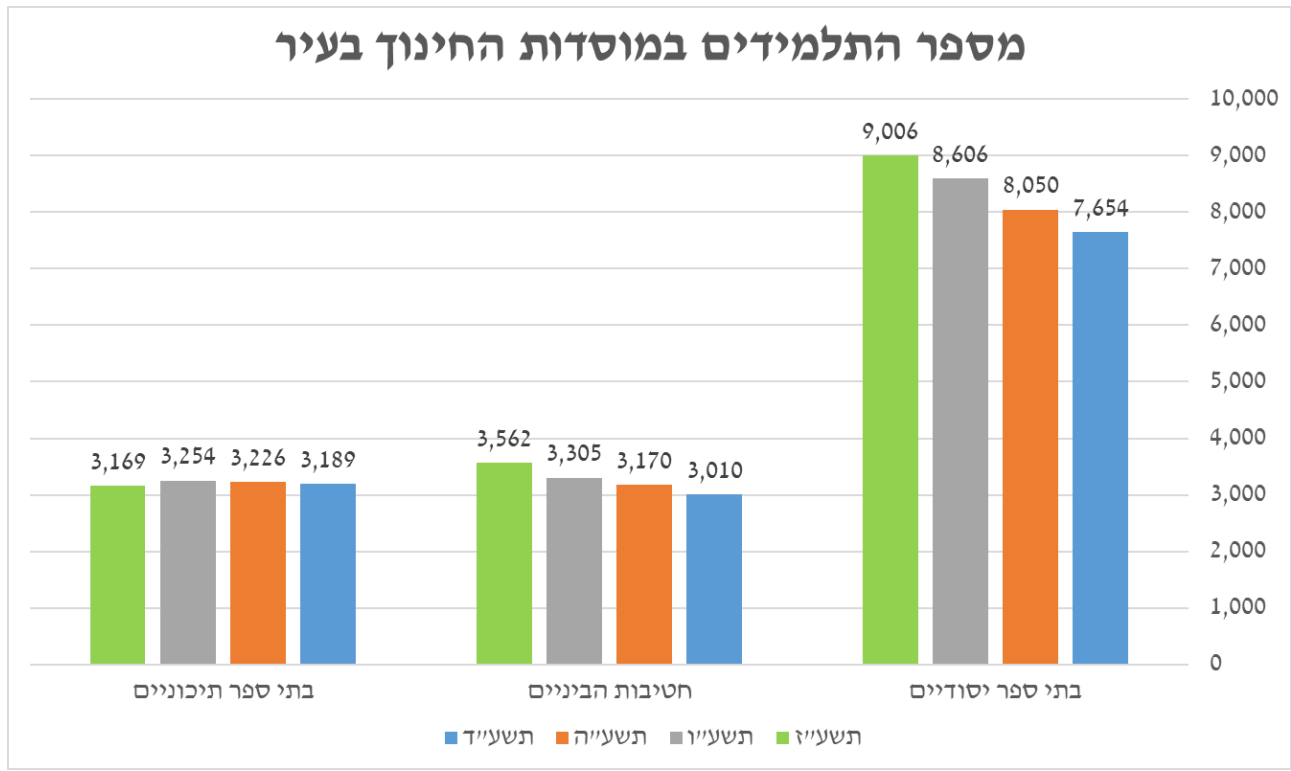
אגף החינוך בעירייה אחראי על הפיקוח והבקרה אחר פעילות מוסדות החינוך בעיר לרבות גני ילדים, בתי ספר, חטיבות ביניים, תיכונים.
 מוסדות החינוך של העירייה פועלים במבנים הנמצאים בבעלות ואחריות העירייה. בהתאם לאמור, העירייה אחראית על תקינות מבני מוסדות החינוך ועל השימוש הנעשה במבנים כגון השכרת המבנה לחוגים ועוד.

להלן מספר מוסדות החינוך הפועלים בעיר:

תשע"ז	פרטי מוסד החינוך
19	בתי ספר יסודיים
3	בתי ספר לחינוך מיוחד
5	חטיבות הביניים עצמאיות
2	בתי ספר ממ"ד שש שנתיים
4	בתי ספר תיכוניים עירוניים
2	בתי ספר ייחודיים (דמוקרטי ומפתן)
4	בית ספר על יסודיים בבעלויות אחרות
39	סה"כ

להן מספר התלמידים במוסדות החינוך בעיר:

תשע"ז	תשע"ו	תשע"ה	תשע"ד	פרטי מוסד החינוך
9,006	8,606	8,050	7,654	בתי ספר יסודיים
3,562	3,305	3,170	3,010	חטיבות הביניים
3,169	3,254	3,226	3,189	בתי ספר תיכוניים
15,737	15,165	14,446	13,853	סה"כ

העברת בתי הספר לניהול עצמי

ביום 13.3.2011 התקבלה החלטת ממשלה להעברת בתי הספר היסודיים הרשמיים בחינוך הרגיל לפעילות ב"ניהול עצמי".

בהתאם להחלטת הממשלה, משרד החינוך גיבש "מסמך הבנות" המהווה הסכם מסגרת בין משרד החינוך לרשויות המקומיות ומסדיר את המעבר של כל רשות לניהול העצמי. סעיף 1 ג' למסמך ההבנות למעבר לניהול עצמי של משרד החינוך מגדיר את מטרת העברת בתי הספר לניהול עצמי, כלהלן:

"המעבר לניהול העצמי נועד להעביר את מוקד קבלת ההחלטות לבית הספר ולהגדיל את המרחב והסמכות הפדגוגית, הניהולית והכלכלית של ב"א, על מנת לאפשר העלאת הישגי התלמידים ומתן מענה מיטבי להבטחת רווחתם הלימודית, הרגשית והחברתית של התלמידים. בנוסף, המעבר לניהול עצמי נועד להעצים את המנהל וצוות המורים, להשביח את תרבות הניהול והלמידה של בתי"א, לחזק את האחריות והמחויבות של בתי הספר לתפוקות ולתוצאות, ולבסוף, להרחיב את מעגל השותפים המעורבים והפועלים לקידום החינוך בב"א".

מדי שנה, העירייה קובעת תקציב שנתי לכל בית ספר, התקציב מועבר באופן חלקי, מדי חודש, לחשבון הרשות המנוהל על ידי בית הספר.

בתמורה להסכמת העירייה להעביר את בתי הספר בעיר לניהול עצמי ולתקצב את בתי הספר, משרד החינוך התחייב לשלם לעירייה תקציב שנתי אשר יסייע לעירייה לממן את העברת הכספים לבתי הספר בניהול עצמי.

הסכומים משולמים לעירייה על ידי משרד החינוך עבור מימון של חומרי לימוד ואגרת שכפול, השתתפות בשכר עובדי שירות (שרתים), השתתפות בשכר עובדי מנהל (מזכירות) ועוד. בנוסף, משרד החינוך מעביר לעירייה תשלומים עבור השתתפות בתקציב "סיוע לניהול עצמי" ו"תוספת פדגוגית לניהול עצמי" המועברים על ידי העירייה לבתי הספר בניהול עצמי.

סכומי התקציב נקבעים בהתאם למספר התלמידים הלומדים בבתי הספר ומתוקצבים על ידי העירייה (תשלום: "סל תלמיד").

בהתאם להסכם בין העירייה למשרד החינוך ולחוזרי מנכ"ל משרד החינוך, העירייה אחראית על קיום פיקוח ובקרה אחר הניהול העצמי של בתי הספר.

הביקורת התמקדה בבחינת הפעילות הכספית של 3 מוסדות חינוך, כלהלן:

- בית ספר יסודי אופירה נבון.
- חטיבת ביניים שז"ר.
- בית ספר על יסודי תורה ומדע.

1.2. נתונים כספיים

מוסדות החינוך פועלים באמצעות 2 חשבונות בנק, כלהלן:

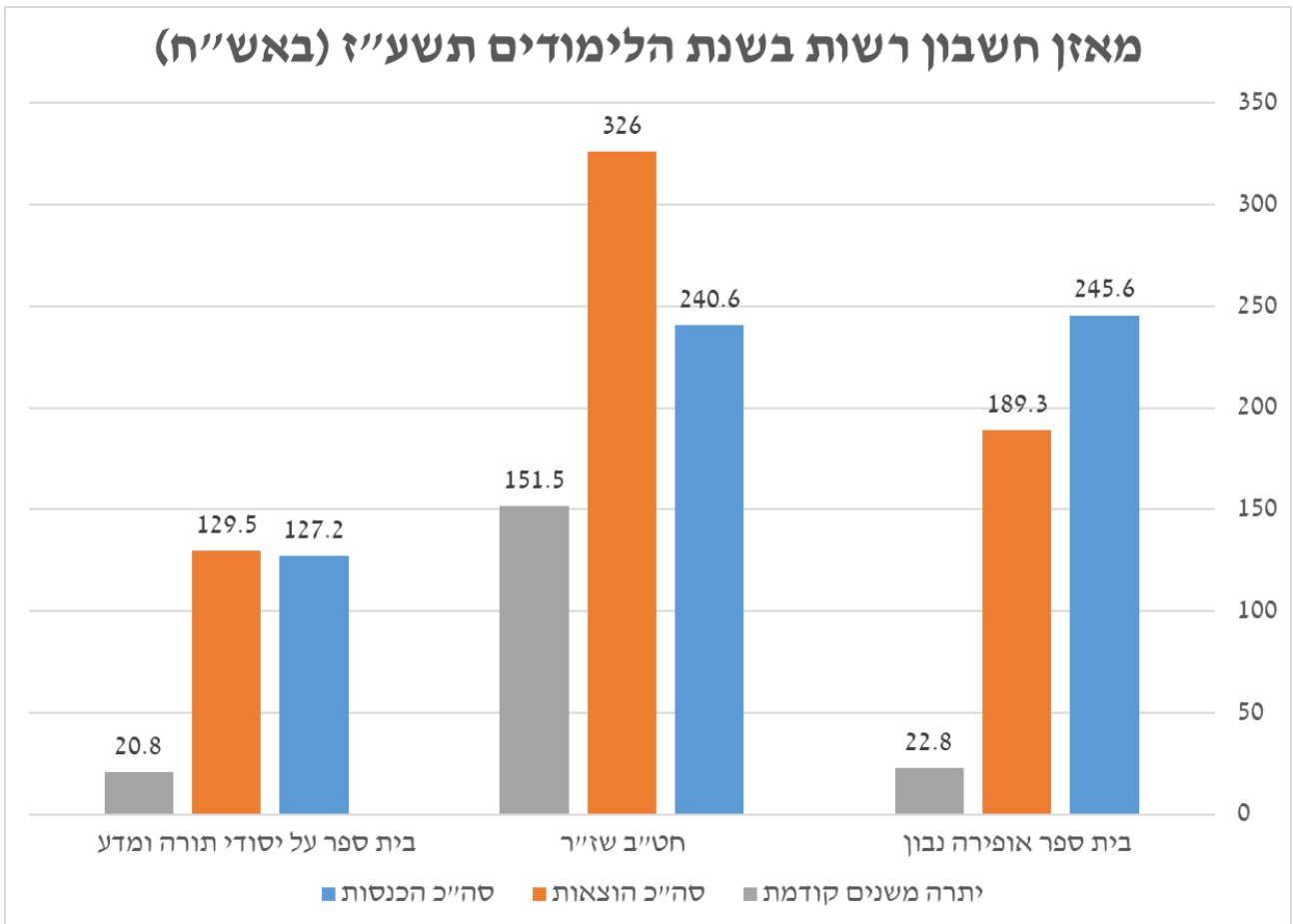
- **חשבון רשות** - חשבון בנק אליו העירייה מעבירה למוסד החינוך תקציב שנתי אשר נקבע בהתאם למספר התלמידים בבית הספר (סל לתלמיד).
- **חשבון הורים** - חשבון בנק אליו מופקדים כספים שנגבו מהורי התלמידים עבור פעילויות בית ספריות.

להלן פירוט הכנסות והוצאות בתי הספר בחשבון הרשות בשנה"ל תשע"ז:

חשבון בית הספר (חשבון רשות)	בית ספר אופירה נבון מאזן חשבון רשות (אש"ח)	חטה"ב שז"ר מאזן חשבון רשות (אש"ח)	בית ספר על יסודי תורה ומדע מאזן חשבון רשות (אש"ח)
העברה מחשבון הורים	-	4.3	-
הכנסות משרד החינוך	4.3	36.5	2.5

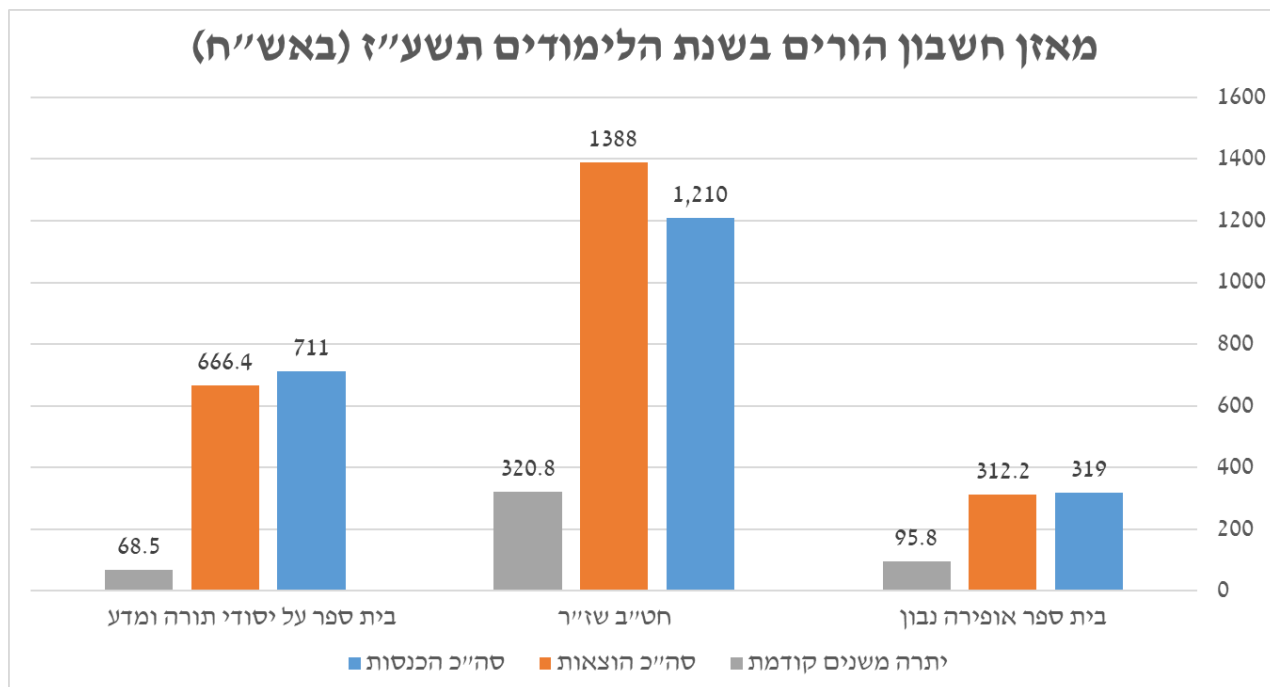
בית ספר על יסודי תורה ומדע מאזן חשבון רשות (אש"ח)	חטה"ב שז"ר מאזן חשבון רשות (אש"ח)	בית ספר אופירה נבון מאזן חשבון רשות (אש"ח)	חשבון בית הספר (חשבון רשות)
124.7	192	140	הכנסות מהעירייה
-	7.8	101.3	הכנסות שונות
127.2	240.6	245.6	סה"כ הכנסות
-129.5	-326	-189.3	הוצאות ניהול
-129.5	-326	-189.3	סה"כ הוצאות
-2.3	-85.4	56.3	רווח/הפסד לשנת הלימודים
20.8	151.5	22.8	יתרה משנים קודמת
18.5	66.1	79.1	יתרת עודף מצטברת לתשע"ז

מאזן חשבון רשות בשנת הלימודים תשע"ז (באש"ח)

להלן פירוט הכנסות והוצאות בתי הספר בחשבון כספי ההורים:

בית ספר על יסודי תורה ומדע מאזן חשבון הורים (אש"ח)	חטה"ב שז"ר מאזן חשבון הורים (אש"ח)	בית ספר אופירה נבון מאזן חשבון הורים (אש"ח)	חשבון כספי ההורים
711	1,210	319	הכנסות הורים
711	1,210	319	סה"כ הכנסות
-666.4	-1,388	-312.2	הוצאות מכספי הורים
-666.4	-1,388	-312.2	סה"כ הוצאות
44.6	-178	6.8	רווח/הפסד לשינוי הלימודים
68.5	320.8	95.8	יתרה משנים קודמת
113.1	142.8	102.6	יתרת עודף מצטברת

2. הוראות חוק ותקנות

להלן הוראות החוק הרלוונטיות המסדירות את הפעלת בתי הספר בעיר:

- פקודת העיריות.
- חוק לימוד חובה, התש"ט – 1941.
- תקנות לימוד חובה (ייעוד כספי תשלומים) התשס"ד – 2004.
- הסכם מעבר לניהול עצמי בין משרד החינוך לעירייה.
- חוזר מנכ"ל משרד החינוך בנושא תשלומי הורים.
- חוזר מנכ"ל מיוחד (מהדורת ניסוי) בנושא "הוראות בענייני כספים למוסדות החינוך" בשנת תשמ"ג – 1983.
- חוקים ותקנות נוספים רלוונטיים ככל שישנם.

3. מטרות הביקורת

להלן פירוט מטרות הביקורת:

- א. בחינת עמידת העירייה בהוראות החוק ונהלי העבודה הקיימים בנושא הפעלת בתי הספר בעיר.
- ב. בחינת ממשקי העבודה הקיימים בין אגף החינוך בעיר לבתי הספר.
- ג. ביצוע בדיקות ממוחשבות של הנתונים הכספיים בבתי הספר.
- ד. בחינת נאותות תהליכי החיוב והגבייה של הורי התלמידים בבתי הספר בהתאם לסכומים שאושרו על ידי משרד החינוך לגבייה.
- ה. בחינת נאותות תהליכי חלוקת מלגות והנחות לתלמידים ורישומם במערכות המידע הממוחשבות.
- ו. בחינת נאותות תהליכי הרכש הנעשים בבתי הספר ועמידתם בנהלי העבודה שנקבעו על ידי אגף החינוך.

4. מתודולוגיה והיקף הביקורת

- א. הביקורת קיימה פגישות עם עובדי אגף החינוך מנהלים של מוסדות חינוך, מזכירות של מוסדות החינוך וגורמים נוספים, ככל שנדרשו.
- ב. הביקורת בחנה את החוקים, התקנות, הנחיות והנהלים הקיימים בנושא הפעלת מוסדות החינוך בעיר.
- ג. הביקורת כללה הפקה של דוחות ממערכות המידע הממוחשבות המפרטים את כל החיובים והתשלומים של הורי התלמידים בבתי הספר, בשנה"ל תשע"ז. כמו כן, הופקו דוחות המפרטים את כל התשלומים ששולמו על ידי בתי הספר לספקים בשנה"ל תשע"ז.
- ד. הביקורת ניתחה את הדוחות הממוחשבים, איתרה חיובים ותשלומים חריגים ובחנה באופן מדגמי הקטנות של חיובים שנעשו להורים, תשלומים ששולמו לספקים ועוד.
- ה. במסגרת הביקורת נערכו פגישות בבתי הספר שנדגמו.

1. המלצת הביקורת:

יש לפעול במרץ לסיום הליך פירוק וסגירת העמותה ומחיקת העמותה מפנקס העמותות.

5. עיקרי הממצאים:

הביקורת בחנה את ההתנהלות הכספית של 3 מוסדות חינוך (בית ספר יסודי, חט"ב ותיכון) בשנה"ל תשע"ז שהסתיימה ולהלן עיקרי הממצאים:

א. נמצא כי בכל בתי הספר שנדגמו ישנו "משתמש" אחד בלבד במערכת האסיף, ללא "משתמש" נוסף כגיבוי, למרות שישנם גורמים נוספים הנדרשים לבצע רישומים במערכת. כמו כן היועץ החיצוני מתפעל את מערכת האסיף בעת היעדרות המזכירה באמצעות הרשאה ושם משתמש של המזכירה.

על אגף החינוך לפעול להוספה ושילוב משתמשים והרשאות נפרדות כנדרש, וזאת גם לשם מעקב אחר נתיב הביקורת.

התייחסות אגף החינוך:

בבתי הספר היסודיים עובדי המנהל של אגף החינוך הינם מזכירה ואב בית, לכן אין אפשרות למנות עובד נוסף מלבד המזכירה. כל מינוי אחר שמחוץ לשטח בית הספר יסרב את המערכת. כמו כן, אגף החינוך יבחן/יפעל להגדלת המסגרת התקציבית עבור פעילויות היועץ החשבונאי הקיים, גם לשם ביצוע עבודה שוטפת בעת היעדרות מנהל חשבונות בבתי הספר. הדבר יעשה בכפוף לנהלים.

ב. בוצע חיוב הורים בתשלומים שלא אושר לגבייה על ידי משרד החינוך, בניגוד להנחיות המשרד.

יש לפעול לגביית תשלומי הורים בהתאם להנחיות משרד החינוך.

התייחסות אגף החינוך:

יבוצע ריענון נהלים למנהלים ומנהלי החשבונות בהתאם להנחיות משרד החינוך.

ג. נמצא כי תרומות מהורים, נעשית ללא אישור וידוע אגף החינוך/משרד החינוך.

יש לפעול לכך שתרומות הורים יעשו בכפוף להוראות ואישור אגף/משרד החינוך.

התייחסות אגף החינוך:

לגבי התרומות שנתקבלו בעבר ובהווה בבתי הספר, העניין יטופל במסגרת הפעילות להסדרת רישומי האיננוטר באגפי העירייה. לגבי ההווה והעתיד, מנהלי בתי הספר יונחו להסדרת רישום תרומות ברישומי האיננוטר של העירייה כנדרש על פי החוק.

ד. נמצאה גביית תשלומים עבור פעילויות תל"ן¹ מבלי לקבל אישור והסכמה של כל הורה בכתב.

מומלץ כי תשלומים עבור פעילויות תל"ן יעשו רק לאחר אישורים בכתב מכול הורה.

התייחסות אגף החינוך:

גביית תשלומים עבור פעילויות תל"ן, תבחן במסגרת שילוב פעילות היועץ החיצוני שיהיה חלק מהסדרת עבודת היועץ, כמו כן אגף החינוך יבחן/יפעל להגדלת המסגרת התקציבית עבור פעילויות היועץ החשבונאי הקיים, גם לשם ביצוע עבודה שוטפת בעת היעדרות מנהל חשבונות בבתי הספר. הדבר יעשה בכפוף לנהלים.

ה. נמצא כי חלוקת הנחות להורים, בחלק מהמקרים, מתבצעת ללא סמכות ובאופן שאינו אחיד בין בתי הספר ולעיתים מבלי שהתקבלו מסמכים מההורים המצדיקים את מתן ההנחה.

מומלץ להסדיר מתן הנחות בכל בתי הספר בדגש על אחדות, ורק לאחר קבלת כל האישורים הנדרשים ובכפוף להנחיית אגף/משרד החינוך.

התייחסות אגף החינוך:

בהנחיית משרד החינוך בוטלה ועדת ההנחות החל משנת תשע"ט.

ו. נמצא כי חלוקת מלגות נעשית מבלי שהתקבלו מלוא המסמכים הנדרשים, כפי שנקבעו בנוהל משרד החינוך.

מומלץ להסדיר מתן מלגות בכל בתי הספר בדגש על אחדות, ורק לאחר קבלת כל המסמכים הנדרשים בכפוף לקבוע בנוהל משרד החינוך.

התייחסות אגף החינוך:

אגף החינוך יפעל לשקיפות הפעילות בעניין חלוקת מלגות והנושא ייבדק וייבחן במסגרת פעילות היועץ החיצוני/המחלקות אשר יבצעו את פעילות המעקב, הבקרה והדיווח בהתאם להנחיות אגף החינוך.

ז. נמצא כי לא מתבצעת החזרת יתרות של עודפי גבייה בחשבון ההורים להורים, בניגוד להנחיות משרד החינוך.

מומלץ כי בתי הספר ישיבו להורים את יתרות עודפי הגבייה בהתאם להוראות משרד החינוך.

התייחסות אגף החינוך:

בהתאם להנחיות משרד החינוך חובה לאפס חשבונות הורים בסוף שנת הלימודים (למעט השאלת ספרים). כמו כן, העניין יחודד לשכבת מנהלי בתי הספר ולמנהלי החשבונות ויוגדר בנוהל עבודה בהלימה לנהלי משרד החינוך.

ח. נמצא כי התקשרויות וביצוע רכישות מספקים נעשית מבלי שהתקבלו הצעות מחיר כנדרש בחוק לצורך ביצוע ההתקשרות מיטבית עבור מוסד החינוך.

מומלץ כי התקשרויות ורכישות מספקים יעשו רק לאחר קבלת הצעות מחיר מ-3 ספקים.

התייחסות אגף החינוך:

קיימים נהלי עבודה ברורים בנושא והם יחודדו בקרב בעלי התפקידים הרלוונטיים.

ט. נמצא כי בתי הספר אינם מצליחים לגבות את מלוא התשלומים הנדרשים מכל ההורים וכי אין מבצעים פעולות אכיפה מספקות לגביית החובות.

יש לפעול לגבייה אחידה ושוויונית בכל בתי הספר ולפעול לאכיפה של גביית חובות הורים.

התייחסות אגף החינוך:

נושא זה יועלה למנהלת אגף החינוך ומנכ"ל העירייה לצורך קביעת מדיניות לאכיפת הגבייה של חובות הורים.

י. נמצא כי עמלות הבנקים משולמות ע"י בתי הספר ולא על ידי העירייה כמחויב בתקנות.

מומלץ להוסיף לסל התלמיד המועבר לבתי הספר תקצוב למימון עלויות הפעלת חשבון הבנק כמחויב בתקנות.

התייחסות אגף חינוך:

מימון העמלה נמצא באחד ממרכיבי הסל לתלמיד אשר מועבר לבי"ס.

התייחסות הביקורת לתגובת אגף החינוך:

לא הוצג לביקורת מסמך המצביע על מימון העמלות בידי העירייה-ראה גם התייחסות בית ספר תורה ומדע.

יא. בניגוד לתקנות חינוך חובה, העירייה לא מינתה נציג מוועד ההורים כמורשה חתימה נוסף בחשבונות ההורים בבתי הספר ולא מינתה מורשה חתימה נוסף בחשבון בתי הספר מבין עובדי הרשות.

מומלץ למנות מורשי חתימה נוספים מנציגות ועד ההורים בחשבון ההורים ומורשה חתימה נוסף מבין עובדי אגף החינוך בחשבון הרשות וזאת כמתחייב. פעילות זו אף תגביר את הפיקוח והבקרה אחר השימוש בכספי בית הספר.

התייחסות אגף החינוך:

לענין חשבון הורים – הנחיה גורפת בכל בתי הספר היא למנות שלושה מורשי חתימה בחשבון – מנהל, מזכירה ונציג ועד הורים, כאשר חתימה על המחאות מחייבת שניים- נציג ההורים ונציג בית ספרי. אין אפשרות למנות עובד נוסף מתוך הרשות.

התייחסות הביקורת לתגובת אגף החינוך:

לא קיימת מניעה חוקית למינוי מורשה חתימה שלישי בחשבון הרשות ולראיה, הדבר נהוג ואף נעשה בפועל ברשויות מקומיות אחרות.

יב. עד לשנה"ל תשע"ח (2017-2018) לא נקבעו ולא נשלחו נהלים מאגף החינוך למוסדות החינוך, למרות שהאגף לחינוך מחייב את בתי הספר לפעול בהתאם לנהליו. נמצא בביקורת כי מוסדות החינוך פעלו לעיתים בתהליכי עבודה שאינם תקינים.

עד לשנת תשע"ח (2017-2018) לא נקבעו לבתי הספר נהלי עבודה מחייבים במסגרת הפעילות הכספית של הניהול העצמי (כגון נהלים המסדירים את תהליך חיוב ההורים, גבייה, מתן מלגות או הנחות להורים, רכש ועוד).

נכון לשנת תשע"ח, נהלי העבודה שנקבעו על ידי אגף החינוך, הועברו לבתי הספר היסודיים בלבד ולא לחטה"ב ולבתי הספר העל יסודיים.

נכון למועד הביקורת (תשע"ח), לא מבוצעת בקרה שוטפת על ידי אגף החינוך אחר עמידת בתי הספר היסודיים בנהלי העבודה שנקבעו להם (מתן מלגות והנחות לפי ההנחיות, איסוף הצעות מחיר לרכש המבוצע ועוד).

מומלץ לכתוב נהלי עבודה כנגזרת מהוראות משרד החינוך ואגף החינוך ולוודא יישומן.

התייחסות אגף החינוך:

נושא הנהלים יושת על היועצת בשיתוף עם אגף החינוך והמחלקה לתכנון אסטרטגי.

י.ג. סל התלמיד של בתי הספר במסגרת הניהול העצמי נקבע לפי סכום קבוע לכל תלמיד, מבלי להתחשב בגודל של בתי הספר, זאת למרות שחלק גדול מעלויות ניהול בתי הספר לא נקבעות בהתאם למספר הלומדים בו.

בשל האמור, לבתי ספר עם מספר קטן של תלמידים יהיה קשה יותר להתנהל במסגרת ניהול עצמי ביחס לבתי ספר עם יותר תלמידים.

מומלץ לבחון מנגנון דיפרנציאלי אשר יתחשב בבתי ספר עם מספר תלמידים קטן, וגם יסייע בגמישות ניהולית לבתי הספר הללו.

התייחסות אגף החינוך העל יסודי:

הסל לתלמיד הינו אחיד בין כל בתי הספר, יחד עם זאת, האגף תומך דיפרנציאלית בבתי ספר קטנים לפי הצרכים העולים מהשטח. כך למשל בחינוך האגף העל יסודי ישנו תקציב פר תלמיד, פניות נוספות נבחנות בהתאם לתקציב שקיים באגף העל יסודי, כלל בתי"ס העל יסודיים הממלכתיים מספר התלמידים דומה ואין בעיה, התייחסות לגבי בתי ספר קטנים הינה עניינית ובהתאם לצורך.

התייחסות המחלקה לחינוך יסודי:

כאמור, משנת תשע"ח לבתי הספר היסודיים נהלי עבודה מחייבים במסגרת הניהול העצמי. אחת לשנה מבוצעת בקרה למאזן בסוף שנה"ל. אין תקציב לפיקוח ובקרה מטעם האגף בהיקף הנדרש לממצאי הביקורת.

למרות הסכום הקבוע פר תלמיד שנקבע במסגרת הניהול העצמי אגף החינוך תומך בבתי ספר קטנים באופן דיפרנציאלי ועפ"י הצורך.

אגף החינוך יבחן את האפשרות למנות גורם מפקח ומבקר אחר פעולות בתי הספר, ע"י הרחבת היקף הפעולות של המלווה החשבונאי המועסק ע"י חברה חיצונית.

יד. החברה לתרבות ופנאי לא מבצעת פעילויות של חוגים וצהרונים בבית ספר אופירה נבון ובשל כך, בית הספר לא מקבל תקורות מהעמותה. קידום חוגים ופעילויות בבית הספר יגדיל את ההכנסות ותקציב בית הספר במסגרת פעילותו בניהול עצמי.

החברה לתרבות ופנאי מפעילה חוגים בחטה"ב שז"ר מבלי שחטיבת ביניים זו מקבלת תקורות עבור הפעלת החוגים במבנה. יצוין, כי הפעלת החוגים על ידי העמותה בחטה"ב טרם הוסדרה בנוהל עבודה כיוון שחטה"ב עדיין לא פועלת בניהול עצמי.

בבית הספר העל יסודי תורה ומדע נערכים חוגי ספורט על ידי מדריך (מאמן כדורסל) במשך כ-3 שנים. הפעלת החוג לא מבוצעת על ידי החברה לתרבות ופנאי. בשל האמור, לא נערך הליך מכרזי לבחירת מפעיל החוג ולא נחתם חוזה המסדיר את תנאי ההתקשרות של בית הספר עם מפעיל החוג לרבות תשלומי תקורות לבית הספר, ביטוחים, היעדר יחסי עובד מעביד ועוד.

מומלץ כי החברה לתרבות ופנאי תקדם ותפעיל חוגים בכל בתי הספר בעיר תוך תשלום תקורות לבתי הספר בהתאם לנוהל העירוני.

מומלץ להעביר את חטה"ב ובתי הספר העל יסודיים לניהול עצמי תוך הסדרת פעילות החוגים בשטחם ותשלום תקורות לחטה"ב ולבתי הספר העל יסודיים, בהתאם לנוהל העירוני הקיים בבתי הספר היסודיים.

לדעת הביקורת, ביצוע חוגים על ידי בתי הספר יכול לשפר את השירות לתושבים ולהותיר לכל בית ספר רווחים בסכומים של עשרות אלפי ₪.

מומלץ להפעיל את החוגים בבתי הספר העל יסודיים באמצעות החברה לתרבות ופנאי תוך הסדרת תנאי ההתקשרות עם כל המפעילים בחוזים כדין.

התייחסות אגף החינוך:

הנושא יועלה על ידי הנהלת האגף מול הנהלת האגף לתרבות והפנאי. הנושא יועבר למנהל המחלקה לחינוך על יסודי ויתוקצב בתכנית עבודה 2019 נושא הנהלים יושת על היועצת בשיתוף עם אגף החינוך והמחלקה לתכנון אסטרטגי.

6. סיכום והמלצות

- א. מוצע לקיים דיון בממצאי הביקורת בראשות מנכ"ל העירייה ולמנות צוות מעקב לתיקון ליקויים שידווח סטאטוס הטיפול בהתאם לנדרש על פי חוק.
- ב. מומלץ כי ממצאי, מסקנות והמלצות הביקורת יועברו גם לידיעת כלל מנהלי בתי הספר בעיר לצורך למידה וטיפול ביישום תיקון ליקויים במידה וקיימים ליקויים כגון אלה, בבתי ספר שבניהולם.
- ג. מוצע לאגף החינוך לפעול לכתיבה/השלמת נהלי עבודה נדרשים מכוח הוראות משרד החינוך ולוודא יישומם בבתי הספר בעיר.
- ד. מוצע לאגף החינוך לקיים ישיבות והדרכות תקופתיות מדי שנה עם מנהלי ומזכירות בתי הספר בנושא יישום וריענון הנחיות משרד החינוך ויישום נהלי העבודה שנקבעו על ידי האגף בתחומים השונים.
- ה. מוצע לאגף החינוך לבחון שילוב עובד אגף או יועץ חיצוני מקצועי, אשר יפקח ויבקר את ההתנהלות הכספית של בתי הספר לרבות עמידת בתי הספר בהנחיות משרד החינוך ובנהלי אגף החינוך, כולל החלפה בזמן היעדרות.
- הנושאים לפיקוח ובקרה כפי שיקבעו על יד אגף החינוך כמו: גביית תשלומים מהורים, חלוקת הנחות ומלגות, טיפול בחובות, החזרת עודפי גבייה להורים, ביצוע רכישות מספקים ועוד, יועברו לגורם שימונה כאחראי אחר הפעילות הכספית בבתי הספר, אשר ידווח מידי תקופה על ממצאיו לאגף החינוך. יש לאפשר ליועץ/עובד גישה למאגרי מידע וחילול דוחות במסגרת שת"פ עם אגף מחשוב ומערכות מידע/חינוך/חברת אוטומציה החדשה.

הביקורת מודה למנהלי אגף החינוך ולמנהלי ומזכירות בתי הספר שנכללו במדגם על שיתוף הפעולה והעברת כל החומרים שנדרשו לצורך ביצוע הביקורת.

התייחסות אגף החינוך:

אגף החינוך מקבל את ממצאי הביקורת ויפעל ליישומם כפי שנרשם ומצוין מתחת לכל ממצא וממצא.

התייחסות בית ספר אופירה נבון:

"קיבלנו את הדו"ח ולוקחים לתשומת לבנו את כל ההערות. בסה"כ נראה כי פועלים בהתאם לנדרש. יש כמה סעיפים שכבר שיינו את פועלנו כמו: תשלום מקופה קטנה, הצעות מחיר."

7. פירוט הממצאים

7.1. ניהול חשבונות בנק

חוק לימוד חובה תש"ט - 1949 ותקנות לימוד חובה (ייעוד כספי תשלומים) התשס"ד - 2004 מחייבות את העירייה לנהל חשבון בנק נפרד לכל בית ספר. בסעיף 6א (ב) לחוק לימוד חובה נקבע, כי: "רשות החינוך המקומית או בעל מוסד חינוך יחזיקו את כספי התשלומים בחשבון בנק נפרד (בסעיף זה - חשבון הבנק) המיועד אך ורק למטרה זו; בסעיף זה, "חשבון בנק נפרד" - חשבון בנק נפרד לכל מוסד חינוך שבו ינוהלו כספי התשלומים שהתקבלו בעד תלמידי אותו מוסד."

תקנות לימוד חובה מסדירות את אופן ניהול חשבונות הבנק של בתי הספר ובין היתר, כלהלן: 3. (א) חשבון הבנק הנפרד יוגבל באופן שלא ניתן יהיה למשוך ממנו משיכת יתר. (ב) רשות חינוך מקומית או בעל מוסד חינוך לא יעמידו את חשבון הבנק כערובה לחיובים אחרים." יצוין, כי העירייה מפעילה 2 חשבונות בנק נפרדים לכל בית ספר, חשבון אחד לניהול כספי הרשות וחשבון נוסף לניהול כספי ההורים.

סעיף 9.4 לחוברת נהלי עבודה בתי ספר בניהול עצמי שפרסם משרד החינוך נקבע, כי: "בית הספר יקבל מהבנק תעריפי עמלות מוסכמים שיהיו מותאמים לסיכום הרישות עם הבנק." תקנות לימוד חובה מסדירות את אופן ניהול חשבונות הבנק של בתי הספר ובין היתר, כלהלן: (ג) רשות החינוך המקומית או בעל מוסד חינוך יממנו את עלות העמלות הבנקאיות ודמי הניהול השונים הדרושים לקיומו של החשבון!"

בהתאם לנוהל של העירייה, עמלות הבנק נרשמות תחת סעיף הוצאות מתאים. סך העמלות בנק ששולמו על ידי 3 בתי הספר שנדגמו בביקורת הינו כ-8,000 ₪.

ממצאי הביקורת

חשבונות הבנק של בתי הספר מנוהלים באמצעות 2 חשבונות בנק נפרדים, כמחויב בתקנות חינוך חובה - תקין. עמלות הבנקים משולמות על ידי בתי הספר ולא ממומנות על ידי העירייה כמחויב בתקנות.

מומלץ להוסיף לסל התלמיד המועבר לבתי הספר תקצוב למימון עלויות הפעלת חשבון הבנק, כמחויב בתקנות.

התייחסות בית ספר תורה ומדע:

“בחצי שנה האחרונה שני הבנקים שאיתם אנו עובדים העלו את תעריפי העמלות שלהם, דבר זה מקשה מאוד על ביה"ס. כששאלתי את הבנקים השונים האם יש לנו הסדר איתם כגוף ששייך לעירייה נאמר לי שלא. כיום אני בשיחות עם גורמים שונים בעירייה ע"מ לבודד את בסוגיה הזאת.”

התייחסות אגף החינוך:

מימון עלויות העמלה נמצא באחד ממרכיבי הסל לתלמיד אשר מועבר לבתי הספר.

התייחסות הביקורת לתגובת אגף החינוך:

בניגוד לתגובת אגף החינוך, אף אחד ממרכיבי סל התלמיד אינו כולל תשלום עבור מימון עמלות חשבונות הבנק של בתי הספר.

7.2. ניהול כספי ההורים וכספי בית הספר

סעיף 2 (ב) לתקנות לימוד חובה (ייעוד כספי תשלומים), תשס"ה-2004 מסדירות את מורשי החתימה, כדלהלן:

2" (א) רשות חינוך מקומית ובעל מוסד חינוך יסמיכו מטעמם את מנהל מוסד החינוך ואדם נוסף המועסק על ידם, וכן נציג נבחר של ועד ההורים ואם אין ועד הורים, נציג של ההורים במוסד, לניהול כספי התשלומים שהתקבלו בעד תלמידים באותו מוסד, לגבי חשבון הבנק...

4. כל משיכת כספים מחשבון הבנק תחויב בחתימת שני מורשי חתימה ובלבד שאחד מהם יהיה מנהל מוסד החינוך."

בסעיף 4 לתקנות לימוד חובה (ייעוד כספי תשלומים), תשס"ה-2004 נקבע:

"כל משיכת כספים מחשבון הבנק תחויב בחתימת שני מורשי חתימה ובלבד שאחד מהם יהיה מנהל מוסד החינוך."

העירייה קובעת וממנה את מורשי החתימה בבנקים בכל בית ספר. בבתי הספר שנדגמו בביקורת, העירייה מינתה את מנהלי בתי הספר ומזכירות בתי הספר כמורשי החתימה.

ממצאי הביקורת

בניגוד לתקנות חינוך חובה, העירייה לא מינתה נציג מוועד ההורים כמורשה חתימה נוסף בחשבונות ההורים בבתי הספר.

העירייה לא מינתה מורשה חתימה נוסף בחשבון בתי הספר מבין עובדי הרשות. מינוי מורשה חתימה נוסף יאפשר ביצוע תשלומים במקרה של אי זמינות מזכירת בית הספר ואף יגביר את הפיקוח והבקרה אחר השימוש בכספי בית הספר.

מומלץ למנות מורשי חתימה נוסף מנציגות ועד ההורים בחשבון ההורים ומורשה חתימה נוסף מבין עובדי אגף החינוך בחשבון הרשות.

התייחסות אגף החינוך:

לעניין חשבון הורים – הנחיה גורפת בכל בתי הספר היא למנות שלושה מורשי חתימה בחשבון – מנהל, מזכירה ונציג ועד הורים, כאשר חתימה על המחאות מחייבת שניים- נציג ההורים ונציג בית ספרי. אין אפשרות למנות עובד נוסף מתוך הרשות.

התייחסות הביקורת לתגובת אגף החינוך:

לא קיימת מניעה חוקית למינוי מורשה חתימה שלישי בחשבון הרשות ולראיה, הדבר נהוג ואף נעשה בפועל ברשויות מקומיות אחרות.

7.3 מערכות המידע הממוחשבות

בתי הספר מנהלים את פעילותם באמצעות מערכות מידע, כלהלן:

- **מערכת ניהול בית ספרית (מנב"ס)** - מערכת פדגוגית המשמשת ככלי מקשר בין בית הספר למשרד החינוך. המערכת מאפשרת ניהול של מערכת השעות הבית ספרית, קליטה ורישום תלמידים בבית הספר, דיווח ומעקב שוטף למשרד החינוך לגבי נוכחות מורים מחליפים, הערכות תלמידים, הפקת תעודות ועוד.
- **מערכת אפיק** - מערכת המשמשת ככלי מקשר בין בית הספר למשרד החינוך. בתי הספר מקלידים במערכת האפיק את חוזר התשלומים שברצונם לגבות מהתלמידים בבית הספר מדי שנה.
- מפקח משרד החינוך מאשר במערכת את הגבייה, לאחר האישור, הסכומים מפורסמים לציבור.
- **מערכת אסיף** - מערכת הנהלת חשבונות המאפשרת ניהול של רישומי הכנסות והוצאות בית הספר בחשבון הרשות ובחשבון ההורים. המערכת מאפשרת הפקת קבלות למשלמים, קליטת חשבונות ספקים ועוד.

הביקורת התמקדה בבחינת הפעילות של בתי הספר **במערכת האסיף** המשמשת את בית הספר לניהול הכספי (גבייה, הנחות, חובות, רכישות מספקים ועוד). יציין, כי העירייה מפעילה יועצת חיצונית אשר מלווה את בתי הספר. היועצת אחראית על ליווי הפעילות הכספית של בתי הספר, ביצוע פיקוח ובקרה אחר הרישומים החשבונאיים שנעשו במערכות המידע, תיקון הרישומים בהתאם לצורך ועוד.

ממצאי הביקורת

בכל בית הספר קיים "משתמש" אחד בלבד במערכת האסיף אשר שייך למזכירת בית הספר, מבלי שקיים "משתמש" לגורם נוסף. באופן זה, במקרה בו מזכירת בית הספר אינה זמינה לא ניתן לבצע פעולות כספיות במערכת כגון, חיוב הורים, גבייה והפקת קבלות למשלמים, קליטת חשבונות ספקים ועוד. היועצת החיצונית של העירייה מבצעת פעולות במערכת האסיף בכל אחד מבתי הספר תוך שימוש ב-"משתמש" של מזכירות בתי הספר. בשל היעדר הפרדת ה-"משתמשים" לעובדים במערכת הממוחשבת, לא ניתן לבצע הבחנה בין הפעולות שבוצעו על ידי מזכירות בתי הספר לפעולות המבוצעות על ידי היועצת החיצונית של העירייה.

מומלץ להוסיף משתמשים והרשאות במערכת האסיף, לבעל תפקיד נוסף בכל בית ספר וליועצת החיצונית, גם לצורך מעקב נתיב ביקורת.

התייחסות אגף החינוך:

בבתי הספר היסודיים עובדי המנהל של אגף החינוך הינם מזכירה ואב בית, לכן אין אפשרות למנות עובד נוסף מלבד המזכירה. כל מינוי אחר שמחוץ לשטח בית הספר יסרב את המערכת.

לעניין היועצת החינוכית – ביקשנו מהאוטומציה לפתוח הרשאה נוספת עבור המלווה החשבונאית.

אגף החינוך יפעל להגדלת המסגרת התקציבית עבור פעילויות היועץ החשבונאי הקיים, גם לשם ביצוע עבודה שוטפת משלימה בעת היעדרות מנהל חשבונות בבתי הספר. הדבר יעשה בכפוף לנהלים.

7.4. כללי-ניהול עצמי חשבון הרשות

בתי הספר היסודיים בעיר עברו לפעול במסגרת ניהול עצמי החל משנה"ל תשע"ו. נוהל העבודה לבתי ספר בניהול עצמי של משרד החינוך מסדיר את חובת העירייה לתקצב את בתי הספר, כלהלן:

"תקציב בית הספר צריך להתבסס על התקציב הבית-ספרי שאושר ברשות, על הכנסות צפויות אחרות ועל הנחות לגבי ההוצאה השנתית בכל נושא... גיבוש התקציב והגשתו ייעשו באמצעות הפורמט לבניית תקציב שיועבר על ידי מינהלת בתי ספר בניהול עצמי או באמצעות כלי דומה אחר העונה על הצרכים."

מדי שנה, העירייה קובעת תקציב שנתי לחלוקה בין בתי הספר, התקציב מחולק בין בתי הספר בהתאם למספר התלמידים.

תקציב סל התלמיד נועד לממן את התפעול השוטף של בית הספר לרבות עלויות תפעוליות של בית הספר כגון: חומרי ניקוי, חשמל, מים, שירותי אחזקה, תיקונים, רכישת ציוד, ריהוט ועוד. סכומי התקציב נקבעים בהתאם למספר התלמידים הלומדים בבתי הספר ומתוקצבים על ידי העירייה. נכון לשנה"ל תשע"ח, סל המינימום שהעירייה מחוייבת להעביר לבתי הספר בניהול עצמי עבור כל תלמיד הינו כ-577.52 ₪.

יצוין, כי העירייה מעבירה לכל בית ספר יסודי סל תלמיד בסכום המינימום המחוייב (577.52 ₪). נכון למועד הביקורת (תשע"ח), חטה"ב ובתי הספר העל יסודיים לא עברו לניהול עצמי. כיוון שחטה"ב ובתי הספר העל יסודיים עדיין לא עברו לניהול עצמי, התקציבים המועברים מהעירייה לחשבונות בתי הספר, נמוכים מהסל לתלמיד הקבוע במסגרת המעבר לניהול עצמי של משרד החינוך.

כמו כן, העירייה ממשיכה לממן חלק רב מהעלויות השוטפות של ניהול חטה"ב ובתי הספר העל יסודיים כגון: חשבונות חשמל, חשבונות מים, תחזוקת המבנה ועוד.

ממצאי הביקורת

עד לשנת תשע"ח, לא נקבעו לבתי הספר נהלי עבודה מחייבים במסגרת הפעילות הכספית של הניהול העצמי (כגון נהלים המסדירים את תהליך חיוב ההורים, גבייה, מתן מלגות או הנחות להורים, רכש ועוד).

נכון לשנת תשע"ח, נהלי העבודה שנקבעו על ידי אגף החינוך, הועברו לבתי הספר היסודיים בלבד ולא לחטה"ב ולבתי הספר העל יסודיים.

נכון למועד הביקורת (תשע"ח), לא מבוצעת בקרה שוטפת על ידי אגף החינוך אחר עמידת בתי הספר היסודיים בנהלי העבודה שנקבעו להם (מתן מלגות והנחות לפי ההנחיות, איסוף הצעות מחיר לרכש המבוצע ועוד).

סל התלמיד של בתי הספר במסגרת הניהול העצמי נקבע לפי סכום קבוע לכל תלמיד, מבלי להתחשב בגודל של בתי הספר, זאת למרות שחלק גדול מעלויות ניהול בתי הספר לא נקבעות בהתאם למספר הלומדים בו.

בשל האמור, לבתי ספר עם מספר קטן של תלמידים יהיה קשה יותר להתנהל במסגרת ניהול עצמי ביחס לבתי ספר עם יותר תלמידים.

מומלץ לקבוע נהלי עבודה מחייבים גם לחטה"ב ולבתי הספר העל יסודיים. מומלץ למנות גורם אחראי באגף החינוך לפיקוח ובקרה אחר עמידת בתי הספר בנהלי העבודה של האגף. על הגורם האחראי שימונה לבחון את המסמכים הידניים הקיימים בכל בית ספר ביחס להנחיות הקבועות בנהלי העירייה (כגון איסוף הצעות מחיר, מסמכים מבססים מההורים למתן הנחות ומלגות ועוד). מומלץ לבחון את האפשרות לקביעת תוספת לסל התלמיד אשר משולם לבתי ספר עם פחות תלמידים.

התייחסות אגף החינוך העל יסודי:

הנושא יועבר למנהל המחלקה לחינוך על יסודי ויתקצב בתכנית עבודה 2019. נושא הנהלים יושת על היועצת בשיתוף עם אגף החינוך והמחלקה לתכנון אסטרטגי. הסל לתלמיד הינו אחיד בין כל בתי הספר, יחד עם זאת, האגף תומך דיפרנציאלית בבתי ספר קטנים לפי הצרכים העולים מהשטח. כך למשל בחינוך האגף העל יסודי ישנו תקציב פר תלמיד, פניות נוספות נבחנות בהתאם לתקציב שקיים באגף העל יסודי, כלל בתי"ס העל יסודיים הממלכתיים מספר התלמידים דומה ואין בעיה, התייחסות לגבי בתי ספר קטנים הינה עניינית ובהתאם לצורך.

התייחסות המחלקה לחינוך יסודי:

כאמור, משנת תשע"ח לבתי הספר היסודיים נהלי עבודה מחייבים במסגרת הניהול העצמי. אחת לשנה מבוצעת בקרה למאזן בסוף שנה"ל. אין תקציב לפיקוח ובקרה מטעם האגף בהיקף הנדרש לממצאי הביקורת.

למרות הסכום הקבוע פר תלמיד שנקבע במסגרת הניהול העצמי אגף החינוך תומך בבתי ספר קטנים באופן דיפרנציאלי ועפ"י הצורך.

אגף החינוך יבחן את האפשרות למנות גורם מפקח ומבקר אחר פעולות בתי הספר, ע"י הרחבת היקף הפעולות של המלווה החשבונאי המועסק ע"י חברה חיצונית.

7.5. הכנסות עצמיות

בתי הספר בעיר פועלים במבנים הנמצאים בבעלות ואחריות העירייה ומשמשים את בתי הספר לפעילות החינוכית.

בהתאם לנוהל העירוני שנקבע בשנה"ל תשע"ח, החברה העירונית לתרבות ופנאי אחראית על ביצוע פעילויות בבתי הספר בשעות שלאחר יום הלימודים, לרבות:

- הפעלת צהרונים.
- הפעלת חוגים לתלמידים ולקהילה.
- קייטנות במועדי החופשות ועוד.

החברה לתרבות ופנאי אחראית על הסדרת החוזים עם המפעילים של הפעילויות, ביטוחים וגביית התשלומים עבור עלות השימוש בחדרי בית הספר.

בהתאם לנוהל העירוני, הכנסות הפעילויות יועברו לבתי הספר לאחר ניכוי של 5% תקורה לחברה עבור ניהול הפעילויות, כאמור. החברה נדרשת להעביר לבתי הספר דיווחים לגבי סכומי השכירות שנגבתה בפעילויות.

בתי הספר אחראים על מסירת הכיתות הנדרשות לביצוע הפעילויות במצב תקין ונקי ולתשלום עלות חשבונות החשמל והמים אשר גדלים לבית הספר כתוצאה מהשימוש בחדרים.

בהתאם לסעיף 10 לנוהל, בתי הספר יהיו זכאיים לקבלת תגמולים כספיים נוספים אשר יישארו לחברה לתרבות ופנאי מהפעילויות שבוצעו בבתי הספר.

ממצאי הביקורת

החברה לתרבות ופנאי לא מבצעת פעילויות של חוגים וצהרונים בבית ספר אופירה נבון ובשל כך, בית הספר לא מקבל תקורות מהעמותה.

קידום חוגים ופעילויות בבית הספר יגדיל את ההכנסות ותקציב בית הספר במסגרת פעילותו בניהול עצמי.

החברה לתרבות ופנאי מפעילה חוגים בחטה"ב שז"ר מבלי שחטיבת ביניים זו מקבלת תקורות עבור הפעלת החוגים במבנה.

יצוין, כי הפעלת החוגים על ידי העמותה בחטה"ב טרם הוסדרה בנוהל עבודה כיוון שחטה"ב עדיין לא פועלת בניהול עצמי.

בבית הספר העל יסודי תורה ומדע נערכים חוגי ספורט על ידי מדריך (מאמן כדורסל) במשך כ-3 שנים. הפעלת החוג לא מבוצעת על ידי החברה לתרבות ופנאי.

בשל האמור, לא נערך הליך מכרזי לבחירת מפעיל החוג ולא נחתם חוזה המסדיר את תנאי ההתקשרות של בית הספר עם מפעיל החוג לרבות תשלומי תקורות לבית הספר, ביטוחים, היעדר יחסי עובד מעביד ועוד.

מומלץ כי החברה לתרבות ופנאי תקדם ותפעיל חוגים בכל בתי הספר בעיר תוך תשלום תקורות לבתי הספר בהתאם לנוהל העירוני.

מומלץ להעביר את חטה"ב ובתי הספר העל יסודיים לניהול עצמי תוך הסדרת פעילות החוגים בשטחם ותשלום תקורות לחטה"ב ולבתי הספר העל יסודיים, בהתאם לנוהל העירוני הקיים בבתי הספר היסודיים.

לדעת הביקורת, ביצוע חוגים על ידי בתי הספר יכול לשפר את השירות לתושבים ולהותיר לכל בית ספר רווחים בסכומים של עשרות אלפי ש"ח.

מומלץ להפעיל את החוגים בבתי הספר העל יסודיים באמצעות החברה לתרבות ופנאי תוך הסדרת תנאי ההתקשרות עם כל המפעילים בחוזים כד"ן.

התייחסות אגף החינוך:

הנושא יועלה על ידי הנהלת האגף מול הנהלת האגף לתרבות והפנאי.

7.6. תרומות

סעיף 6 לחוזר מנכ"ל משרד החינוך בנושא תשלומי הורים (להלן: "חוזר מנכ"ל משרד החינוך") מתיר לבתי הספר לקבל תרומות, כלהלן:

"הורה רשאי לתרום למוסד חינוכי כל כסף וכל שווה כסף, אולם מנהל מוסד חינוך אינו רשאי להתרים הורים או לפנות להורים בבקשת תרומה כלשהי"

בהתאם לסעיף 6 לנספח ג' של הנחיות משרד החינוך לבתי ספר בניהול עצמי, העירייה הינה אחראית לבדה (ללא משרד החינוך) על אישור תרומות המתקבלות בבתי ספר הנמצאים בניהול עצמי, כלהלן:

"כל קבלת תרומה לבית הספר, בין אם לחשבון ההורים ובין אם לחשבון הניהול העצמי, תדווח ותאושר על ידי הרשות המקומית.

תרומות כאמור יהיו כלולות בתקציב בית הספר ויהיו נתונות לבקרה כספית של הרשות המקומית."

בהתאם לנוהל העירוני בנושא התרומות, כל תרומה המתקבלת בבית הספר מחוייבת לעבור מראש לאישור של מנהלת אגף החינוך.

בהתאם למאזנים של בתי הספר לשנה"ל תשע"ז, בתי הספר קיבלו תרומות בסכום מצטבר של כ-9,000 ₪, בחלוקה שלהלן:

פרטי בית הספר	סכום התרומה שנרשמה על ידי בית הספר (ב-₪)
בית ספר אופירה נבון	6,000
חטה"ב שז"ר	למרות שבחוזר תשלומי ההורים נכללה בקשה לתרומה, בפועל, לא נמצא רישום של תקבולי תרומות
בית ספר על יסודי תורה ומדע	3,000
סה"כ תרומות שהתקבלו כפי שנרשמו במאזנים	9,000

ממצאי הביקורת

למרות קבלת ורישום התרומות במערכת האסיף, בתי הספר לא דיווחו ולא קיבלו את אישור מנהלת אגף החינוך לקבלת התרומות. בשל האמור, העירייה לא מעורבת ולא בוחנת מראש כי התרומות התקבלו בהתאם לנוהל העירייה ולחוזר מנכ"ל משרד החינוך.

מומלץ כי אגף החינוך יקבל דיווחים מכל בתי הספר לגבי סכומי התרומות שנאספו ולאשר מראש את קבלת התרומות. מומלץ שאגף החינוך ישלח לכלל בתי הספר ריענון של ההנחיות בנושא נוהל קבלת התרומות.

התייחסות בית ספר שז"ר:

“בשנה"ל תשע"ז נאספו צ'יקים בסך 25 ₪ עבור מלגות. הצ'יקים לא הופקדו, מועד פירעונם פג והם נגרסו והועמדו ולא נרשמו במערכת האסיף. לכן לא נמצא רישום על תקבולי תרומות.”

התייחסות הביקורת:

גביית שיקים ללא רישום במערכת הממוחשבת ומבלי להפיק קבלות למשלמים אינה עומדת בקנה אחד עם נהלי אגף החינוך והינה אסורה בהתאם לפקודת מס הכנסה.

התייחסות אגף החינוך:

הנושא יטופל באופן פרטני וכולל.

לגבי התרומות שנתקבלו בעבר בבתי הספר, העניין יטופל במסגרת הפעילות להסדרת

רישומי האיננוטר באגפי העירייה. לגבי ההווה והעתיד, מנהלי בתי הספר יונחו להסדרת רישום תרומות ברישומי האיננוטר של העירייה כנדרש על פי החוק.

7.7. ניהול עצמי - חשבון הורים

כללי

פעילות במוסדות החינוך מתבססת בעיקרה על שירותים הניתנים על ידי המדינה ועל ידי הרשויות המקומיות במסגרת לימוד חינוך, העסקת מורים, מנהלים, עובדי חינוך, עובדי מינהל אחרים, בנייה ואחזקה של מוסדות חינוך ועוד.

בנוסף, ישנם שירותים ומוצרים שהמדינה והרשות המקומית אינן מחוייבות לממן לתלמידים, לכן, ההורים המשמשים כאפוטרופוס של הילדים נדרשים לממן את השירותים האלה. חוזר מנכ"ל משרד החינוך קובע כי כל הורה יהיה מחוייב לשלם תשלום חובה עבור ביטוח תאונות אישיות לתלמידים. הביטוח נועד לכסות נזקים אשר עלולים להיגרם לילדים בהתאם למפורט בפוליסת הביטוח.

כל הורה נדרש לשלם לבית הספר סכום כספי כפי שנקבע על ידי משרד החינוך (49 ע"ת לתלמיד נכון לשנה"ל תשע"ז). בתי הספר נדרשים להעביר את הסכומים שגבו מההורים לעירייה אשר רוכשת בכספים אלו את פוליסת הביטוח לתלמידים בעיר. בנוסף, בתי הספר מורשים לגבות תשלומי "רשות" נוספים עבור פעילויות המבוצעות עבור התלמידים שאושרו על ידי משרד החינוך ואינם ממומנים על ידי העירייה או על ידי משרד החינוך.

יובהר, כי בתי הספר נדרשים לדווח למשרד החינוך על כל התשלומים שברצונם לגבות מההורים ולקבל אישור מראש של מפקח משרד החינוך. הדיווח והאישור נעשים באמצעות מערכת האפיק.

נוהל הגבייה של העירייה קובע כי תשלומי ההורים ייגבו בבתי הספר במזומן, שיקים וכרטיסי אשראי.

להלן, פירוט הפעילויות והסכומים המרביים ב-שנ שאושרו על ידי משרד החינוך לגבייה מההורים בבתי ספר נכון לשנת הלימודים תשע"ז:

כיתת הלימוד	א'-ב'	ג'-ד'	ה'	ו'	ז'	ח'	ט'
ביטוח תאונות אישיות (תשלום חובה)	49	49	49	49	49	49	49
סל תרבות	99	99	99	99	149	149	165
מסיבות סיום	----	----	----	75	-----	125	125
מסיבות כיתתיות	24	24	24	24	24	24	24
השאלת ספרי לימוד	280	280	280	280	280	280	280
ארגון מייצג ארצי	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5
ועד הורים יישובי	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5
טיולים עפ"י תכנית	יום 101	יום 126	יומיים 252	יומיים 387	יומיים 387	יומיים 387	יומיים 387
של"ח					150	150	150
סה"כ	556	581	707	917	1,042	1,167	1,058

העירייה מארגנת ומבצעת את פעילויות התרבות הממומנות מהגבייה הנעשית על ידי בתי הספר עבור סל תרבות (99 ₪). בתי הספר אחראיים על הסעת התלמידים לפעילויות. בתי הספר נדרשים להעביר לעירייה 75 ₪ עבור כל תלמיד המשתתף בפעילות ויתרת ה- 24 ₪ נותרת בקופת בית הספר למימון הסעת התלמידים לפעילויות.

ממצאי הביקורת

בניגוד לנוהל הגבייה של העירייה, בתי הספר אינם מאפשרים להורים לשלם באמצעות כרטיסי אשראי.

בתי הספר נדרשים להעביר תשלומים עבור ההשתתפות בפעילויות התרבות גם עבור תלמידים אשר לא שילמו את חובם לבית הספר. כמו כן, בתי הספר נדרשים להשתתף בפעילויות התרבות שעלותם 75 ₪ לתלמיד, גם במקרים בהם הסכום שנתר לבית הספר לצורך הסעת התלמידים (24 ₪ לתלמיד) לא מאפשר לבית הספר לכסות את עלות ההסעה. בהתאם להתכתבות שהועברה לביקורת בין מנהלת בית ספר אופירה נבון למחלקת מופעים וסל תרבות בעירייה, בשל אופן הגבייה האמור, בשנה"ל תשע"ז, בית הספר נדרש לשלם עבור אירועי התרבות סכום של 4,000 ₪ מעבר לגבייה שבוצעה על ידו. יובהר, כי בהתאם לחוזר מנכ"ל משרד החינוך, אין באפשרות בתי הספר להותיר גירעונות כספיים בחשבונות ההורים או לבצע פעילויות בסכומים העולים על הסכומים שנגבו על ידי בית הספר.

מומלץ לאפשר להורים לשלם תשלומים לבתי הספר באמצעות כרטיסי אשראי. מומלץ כי העירייה תבצע את פעילויות התרבות עבור בתי הספר בהתאם לסכומים שנגבו בפועל על ידי בתי הספר עבור סלי התרבות, מבלי ליצור גירעונות כספיים בבתי הספר.

התייחסות בית ספר שז"ר:

"בכפר סבא אין סל תרבות עירוני ולכן כספי סל התרבות מועברים ישירות לספקים ולא דרך הרשות".

התייחסות אגף החינוך:

העירייה מאפשרת ואף מעודדת שימוש בכרטיסי האשראי בבתי הספר אך זה איננו חובה. בתי הספר רוכשים את הפעילות בסל תרבות במחיר מסובסד על ידי אגף התרבות והחינוך. תקציב סל התרבות הינו תקציב בית ספרי אשר נועד לשמש את בתי הספר לצורך פעילויות תרבות. ככל שאגף החינוך רוצה לכפות ביצוע פעילויות תרבות עירוניות, עליו לממן זאת מתקציב סל תרבות עירוני ונפרד.

7.8. שירותים מרצון ותל"ן

בתי הספר מורשים לגבות מההורים תשלומים נוספים עבור מכירת "שירותים מרצון" (שירותים שלא נקבעו בטבלת שירותי הרשות המותרים לגבייה) כגון סדנאות, שימוש באינטרנט ועוד. הסכום המקסימאלי המותר לגבייה עבור השירותים מרצון הינו 250 ₪ לשנה בבתי הספר היסודיים ועד ל-450 ₪ בשנה בחטה"ב ובתיכון. בנוסף, באפשרות ועד ההורים לבצע תכניות לימוד נוספות בבתי הספר (תל"ן), בכפוף להסכמה ואישור מראש של משרד החינוך. תכניות הלימוד הנוספות נועדו ללימודי העשרה, בנוסף ללימודים הרגילים הממומנים על ידי משרד החינוך.

הסכום המקסימאלי המותר לגבייה עבור תל"ן הינו עד ל-885 ₪ לשנה בבתי הספר היסודיים, עד ל-1,060 ₪ בשנה בחטה"ב (עד ל-2,120 ₪ בחט"ב תורני), ועד ל-1,150 ₪ בבית ספר על יסודי (עד ל-2,300 ₪ בבית ספר על יסודי תורני).

בהתאם לחוזר מנכ"ל תשס"ג 3 (א) 9-3.11 בנושא תשלומי הורים:

"גבייה לשירותים אלה חייבת לקבל את אישור כל הורי התלמידים המקבלים את השירות ואת אישורו של מפקח בית הספר. בשום מקרה אין לחייב תלמידים להזדקק לשירותים אלה ולחייב את ההורים ברכישתם."

"מנהל בית הספר ישלח להורים חוזר בנושא התשלומים מרצון, בנפרד מחוזר אגרת השירותים, בחתימתו ובחתימת יו"ר ועד ההורים המוסדי. החוזר יכלול את פירוט השירותים ואת עלותם לתלמיד."

גביית התשלומים מההורים בבתי הספר נעשית על ידי מזכירת בית הספר באמצעות מזומן ושיקים. בהתאם לנוהל העירייה, המזכירה מחוייבת לבצע הפקדה של התשלומים שקיבלה ביום בו התקבלו או למחרת.

התייחסות בית ספר תורה ומדע:

"בדו"ח רשום כי עליו לבצע הפקדות ביום בו קיבלתי את התשלומים או ביום למחרת, דבר שמקשה עלינו מאוד! במיוחד בתחילת השנה שבכל יום יש לי זרימה של כספים, אב הבית מבצע את ההפקדות בין יתר עיסוקיו וזה בלתי אפשרי לדרוש ממנו לעשות זאת בכל יום."

ממצאי הביקורת

בניגוד לחוזר מנכ"ל משרד החינוך, הדיווח להורים לגבי השירותים מרצון והתל"ן נעשה יחד עם חוזר תשלומי החובה והרשות של בית הספר ולא בחוזר תשלומים נפרד. בניגוד לחוזר מנכ"ל משרד החינוך, חוזרי התשלומים שהועברו להורים בדרישה לתשלום עבור השירותים מרצון והתל"ן, לא כללו פירוט של השירותים ותכניות הלימוד הנוספות שיינתנו לתלמידים עבור כל תשלום, כמחוייב. בביקורת נמצא כי בתי הספר גובים עבור שירותים מרצון ותל"ן מבלי שקיבלו מראש את הסכמת כל ההורים וחתימתם על כל שירות, כאמור. להלן, פירוט הגבייה המבוצעת על ידי בתי הספר שנדגמו בביקורת:

הערות הביקורת	תל"ן	שירותים מרצון ב-₪	פרטי בית הספר
לא נמצא אישור חתום על ידי ההורים לביצוע הפעילויות	לא נעשה תל"ן בשנה"ל תשע"ז	250	בית ספר אופירה נבון
	פעילויות העשרה שונות לכל שכבת גיל, כפי שפורטו בחוזרי ההורים – 450 ₪	450	חטה"ב שז"ר
	פעילות חברתית תורנית – 450 ₪ העשרה מגמות – 500 ₪ שבתות – 680 ₪	250	בית ספר על יסודי תורה ומדע

יובהר, כי מכירת שירותים מרצון ותל"ן ללא הסכמה מראש ואישור בחתימה של כל הורי התלמידים, חושפת את העירייה לתביעות משפטיות.

מומלץ לקבוע בנוהל העבודה פורמט לדיווח חוזרי התשלומים שיש להעביר להורים כלהלן:

- פירוט תשלומי החובה.
- אפשר פירוט של כל השירותים מרצון והתל"ן שיסופקו לתלמידים.
- מומלץ לקבוע פורמט נפרד לדיווח על שירותים מרצון ותל"ן.
- מומלץ לקבוע בנוהל העבודה כללים לאופן קבלת ותיעוד הסכמות ההורים לשירותים מרצון ותל"ן.

התייחסות בית ספר שז"ר:

“בשנה”ל תשע”ט יתקיימו שירותי תל”ן בשכבה ז’ עבורם נאספו אישורי הורים (מעל 90% כמתבקש בחוזר מנכ”ל).”

התייחסות אגף החינוך:

גביית תשלומים עבור פעילויות תל"ן, תבחן במסגרת שילוב פעילות היועץ החיצוני שיהיה חלק מהסדרת עבודת היועץ ובכפוף להגדלת המסגרת התקציבית עבור פעילויות היועץ החשבונאי הקיים, גם לשם ביצוע עבודה שוטפת בעת היעדרות מנהל חשבונות בבתי הספר. הדבר יעשה בכפוף לנהלים.

7.9. חיוב ההורים

מדי שנה, בתי הספר נדרשים לקבוע תעריפים לחיוב ההורים עבור השירותים שהחליטו לספק להורים כגון: פעילות תרבות, טיולים, השאלת ספרים ועוד.

התעריפים לגבייה מדווחים למשרד החינוך במערכת האפיק ומאושרים במערכת על ידי מפקח משרד החינוך.

מזכירת בית הספר נדרשת לבצע חיוב במערכת הנהלת החשבונות של בית הספר (מערכת אסיף). החיוב נעשה באופן אוטומטי לכל התלמידים הנמצאים בכל שכבת גיל (כיתות א', כיתוב ב' וכו'), בהתאם לתעריפים המוקלדים על ידי מזכירת בית הספר.

בנוסף, בתי הספר מחייבים את התלמידים בתשלום עבור פרויקט השאלת ספרים במסגרתו בתי הספר רוכשים ספרי לימוד המושאלים על ידי בית הספר לתלמידים. סכום החיוב המקסימאלי המותר לגבייה עבור שירות השאלת הספרים הינו 280 ₪ לתלמיד.

כל בתי הספר בעיר מבצעים את פרוייקט השאלת הספרים וגובים מההורים את הסכום המקסימאלי המותר לגבייה (280 ₪ לתלמיד לשנה).
 יצוין, כי משרד החינוך מעביר תקציב שנתי לבתי הספר על מנת לעודד את בתי הספר לבצע את פרוייקט השאלת הספרים.

ממצאי הביקורת

לא קיים ממשק ממוחשב בין מערכת האפיק שבה מאושרים התעריפים לחיוב שאושרו לבין מערכת האסיף שבה נרשמים חיובי ההורים (לכל שכבה).
 בשל האמור, מזכירות בית הספר עלולות לבצע פעולות חיוב ידניות במערכת האסיף בסכומים שונים מאלו שאושרו על ידי משרד החינוך במערכת האפיק.

התייחסות אגף החינוך:

ממשק בין אפיק לבין אסיף אינו אפשרי מבחינה טכנית.
 נושא ההתאמה בין התעריפים בשתי מערכות ייכנס כסעיף בבקרה השוטפת של מוסדות החינוך.

אגף החינוך לא מבצע בקרה המוודאת כי כל שכבה בבית הספר חוייבה בהתאם לתעריפים אשר אושרו לבית הספר על ידי משרד החינוך.

התייחסות אגף החינוך:

ייכנס כסעיף בבקרה השוטפת של מוסדות החינוך.
 בביקורת נמצא כי בתי הספר מבצעים גבייה מהורים אשר לא דווחה על ידם במערכת האפיק, כלהלן:

- בית ספר אופירה נבון וחטה"ב שז"ר – בתי הספר גובים מההורים תוספת תשלום לחוזר ההורים עבור "תרומות" בסך 20 ₪ לתלמיד, ללא אישור משרד החינוך.

התייחסות אגף החינוך:

מקבלים את ההמלצה להוריד את הסעיף בהנחיה גורפת לבתי הספר.

- תיכון תורה ומדע – התיכון גובה מתלמידים בשכבות י'-יא' המשתתפים ב-2 מגמות, תוספת תשלום בסך 200 ₪, שלא דווחה במערכת האפיק.

יובהר, כי ביצוע גבייה ללא דיווח וקבלת אישור משרד החינוך חושפת את העירייה לתביעות משפטיות מהורי תלמידים.

התייחסות אגף החינוך:

מקבלים את ההמלצה להוריד את הסעיף בהנחיה גורפת לבתי הספר.

התייחסות אגף החינוך:

יבצע ריענון נהלים למנהלים ומנהלי החשבונות בהתאם להנחיות משרד החינוך.

מומלץ כי אגף החינוך יבצע התאמות בין הסכומים שאושרו לגבייה מההורים על ידי משרד החינוך לחוזר התשלומים שנשלח להורים ולתשלומים הנגבים מההורים בפועל ונרשמים במערכת האסיף.

7.10. החזר עודפי גבייה בחשבון ההורים

בתי הספר בעיר גובים מההורים תשלומים בהתאם לסכומים המותרים לגבייה לכל בית ספר, כפי שאושרו על ידי משרד החינוך (תשלומי חובה, תשלומי רשות, תשלומים מרצון ותל"ן). השימוש בכספים נעשה על ידי בית הספר בשיתוף נציגים מטעם הורי התלמידים (ועד הורים) כגון: טיולים, רכישות חומרי לימוד לתלמידים ועוד.

בהתאם לסעיף 5 (א) לתקנות לימוד חובה (ייעוד כספי תשלומים) התשס"ד - 2004, בתי הספר מחוייבים להחזיר להורים כספים שנגבו מהם ושנותרו בחשבון ההורים, כלהלן:
 "(א) מנהל מוסד חינוך יחזיר כספים שנותרו בחשבון הבנק בתום שנת הלימודים, לתלמידים שמהם נגבו, עד יום 31 באוגוסט בכל שנה.

(ב) החזר תשלום לתלמיד העולה על 100 שקלים חדשים, יהיה באמצעות שיק בלבד.

(ג) המקבל תשלומים שהוחזרו כאמור בתקנת משנה (א), יאשר בחתימתו את דבר קבלתם!"

תקנה 6 לתקנות לימוד חובה קובעת כי:

"מנהל מוסד חינוך, רשאי לאחר היוועצו עם ועד ההורים במוסד, ובהעדרו עם נציגות הורי התלמידים, לנכות את הכספים שנותרו מהתשלום שעליהם לשלם בשנת הלימודים שלאחריה!"

להלן פירוט הכנסות והוצאות בתי הספר בחשבון כספי ההורים:

בית ספר על יסודי תורה ומדע מאזן חשבון הורים (ב-ש)	חטה"ב שז"ר מאזן חשבון הורים (ב-ש)	בית ספר אופירה נבון מאזן חשבון הורים (ב-ש)	חשבון כספי ההורים
711,000	1,210,000	319,000	הכנסות הורים
711,000	1,210,000	319,000	סה"כ הכנסות
-666,400	-1,388,000	-312,200	הוצאות מכספי הורים
-666,400	1,388,000	-312,200	סה"כ הוצאות
44,600	-178,000	6,800	רווח/הפסד לשנת הלימודים
68,500	320,800	95,800	יתרה משנים קודמת
113,100	142,800	102,600	יתרת עודף מצטברת

יצויין, כי בתי הספר נדרשים להחזיר להורים את עודפי הגבייה הרשומים במאזנים, מלבד עודפי גבייה בפעילות השאלת הספרים כיוון שבפעילות זו בתי הספר קיבלו תקציבים מראש ממשרד החינוך שנועדו לשמש את בית הספר למימון הוצאות השאלת הספרים בשנים הבאות. מניתוח הביקורת עולה, כי בבית ספר אופירה נבון ישנו עודף מהשאלת ספרים בסך 88,000 ₪ ובחטה"ב שז"ר ישנו עודף מהשאלת ספרים בסך 21,000 ₪. בבית ספר על יסודי תורה ומדע לא מתבצעת פעילות השאלת ספרים.

ממצאי הביקורת

נוהל העבודה של העירייה לא מסדיר הנחיות בנושא החזרת עודפי כספי הורים בסוף שנת הלימודים לרבות חובת מנהלי בתי הספר להחזיר עודפי גבייה, אופן ביצוע ההחזרים להורים ועוד.

מנתוני תקצוב הטבלה והתרשים עולה כי בניגוד לתקנות לימוד חובה, בתי הספר שומרים עודפים בחשבונות ההורים בסכומים מצטברים גבוהים אשר לא מוחזרים במלואם להורים (ל-3 בתי הספר ישנו עודף מצטבר בסך כ-250,000 ₪).

מומלץ לקבוע נוהל אשר יסדיר את חובת בתי הספר לבצע החזרים כספיים של עודפי הגבייה להורים, לרבות אופן ביצוע החזרים בהתאם לסעיף 5 (א) לתקנות לימוד חובה (ייעוד כספי תשלומים) התשס"ד - 2004.

מומלץ לבצע בקרה אחר עודפים הרשומים במאזני בתי הספר לרבות אופן החזרתם להורים, בהתאם לנוהל העירייה שיקבע.

התייחסות אגף החינוך:

קיימת הנחייה חד משמעית בנושא החזר עודפים בחשבון ההורים. הסעיף היחיד שיכול להישאר בעודף הינו השאלת ספרים.

התייחסות בית ספר תורה ומדע:

"בשנתיים האחרונות, בכל סוף שנה, לפני סגירת השנה אני מבצעת בדיקה מעמיקה לגבי תלמידים שלא יצאו לטיולים ועליהם לקבל החזרים. לאחר הבדיקה אני מתקשרת לכל הורה ומעדכנת לגבי הזיכוי שיש להם, כ-99% מההורים מבקשים להעביר את הזיכוי לשנה הבאה ומי שלא מקבל צ'ק של ביה"ס".

התייחסות אגף החינוך:

בהתאם להנחיות משרד החינוך חובה לאפס חשבונות הורים בסוף שנת הלימודים (למעט השאלת ספרים). כמו כן, העניין יחודד לשכבת מנהלי בתי הספר ולמנהלי החשבונות ויוגדר בנוהל עבודה בהלימה לנהלי משרד החינוך.

7.11. מתן מלגות לתלמידים

משרד החינוך מעביר לבתי הספר כספים לצורך מתן סיוע כספי להורי תלמידים אשר אינם עומדים בתשלומי הרשות לבתי הספר. הכספים מחולקים לבתי הספר בהתאם לקריטריונים סוציו-אקונומיים שנקבעו על ידי משרד החינוך.

בהתאם לחוזר מנכ"ל משרד החינוך, כיוון שתקציב משרד החינוך אינו מספיק לסיוע לכל התלמידים המתקשים בתשלום בבתי הספר, על בית הספר להקים ועדת מלגות אשר תחליט על חלוקת המלגות בין התלמידים.

באחריות ועדת המלגות לקבוע קריטריונים ומשקלות לקביעת הזכאות למלגה, לקבוע את המועדים להגשת הבקשות לקבלת המלגות ולקיים דיון בבקשות לקבלת מלגות שהתקבלו. הפרוטוקול של ועדת המלגות הבית ספרית הכולל את החלטות הוועדה לגבי פרטי התלמידים שיקבלו מלגה וסכום המלגה שיקבלו, מועבר מדי שנה למשרד החינוך.

בחוזר המפורסם מדי שנה למנהלי בתי הספר, משרד החינוך קבע כי ועדות המלגות בבתי הספר יפעלו בהתאם לפרמטרים והמשקולות כדוגמת הטבלה שלהלן:

תוספת ניקוד פרטני (משקל 10%)	אישור מלשכת הרווחה בדרגת זכאות א' – עקב קשיים כלכליים (משקל 20%)	הניקוד לפי ההכנסה לנפש (משקל 70%)	הדירוג	ההכנסה החודשית לנפש ב-ש	המס' הסידורי
10-0	20-0	70	1	1,299-0	1
10-0	20-0	63	0.9	1,430-1,300	2
10-0	20-0	56	0.8	1,570-1,431	3
10-0	20-0	49	0.7	1,730-1,571	4
10-0	20-0	42	0.6	1,900-1,731	5
10-0	20-0	35	0.5	2,090-1,901	6
10-0	20-0	28	0.4	2,300-2,091	7
10-0	20-0	21	0.3	2,530-2,301	8
10-0	20-0	14	0.2	2,780-2,531	9
10-0	20-0	7	0.1	2,781 ומעלה	10

על ועדת המלגות לקבוע סכום מלגה שיינתן לכל טווח של ניקוד כך שתלמידים בעלי ניקוד זהה, חייבים לקבל את אותו סכום המלגה. יובהר, כי אין באפשרות בתי הספר לשנות את המשקולות אשר נקבעו בטבלה (70% לפי מבחן הכנסה, 20% לאישור הרווחה, 10% ניקוד פרטני) וסה"כ עד ל-100 נקודות.

בהתאם לחוזר מנכ"ל משרד החינוך, בחינוך היסודי המלגות יחולקו לכל תלמיד בסכום שבין 180-360 ₪ לתלמיד. בחטה"ב ובתי ספר על יסודיים המלגות יחולקו לכל תלמיד בסכום שבין 400-800 ₪ לתלמיד.

בהתאם להנחיות משרד החינוך, על בית הספר לקבל מסמכים המעידים על הכנסות וקצבאות של 2 הורי התלמיד ב-3 החודשים האחרונים למועד הבקשה (תלושי שכר או אישור מס הכנסה לעצמאיים), אישור רווחה לדרגת זכאות התלמיד, צילומי ת.ז ועוד.

להלן, סכומי המלגות שהתקבלו וחולקו על ידי כל אחד מבתי הספר שנדגמו בביקורת:

הסכום שקיבל ממשד החינוך	פרטי בית הספר
-	בית ספר אופירה נבון
-	חטה"ב שז"ר
8,600 ₪	בית ספר על יסודי תורה ומדע

ממצאי הביקורת

בשנה"ל תשע"ז, בית ספר אופירה נבון וחטה"ב שז"ר לא פנו למשרד החינוך לצורך בחינת זכאותם לקבלת מלגות עבור תלמידי בתי הספר.

בשל אי הפניה למשרד החינוך, לא התקבלו ולא חולקו לתלמידים מלגות ממשרד החינוך.

התייחסות אגף החינוך:

מתן המלגות לבתי הספר על ידי משרד החינוך נקבע על פי קריטריונים שונים, ביניהם מדד הטיפוח של בית הספר. בית הספר אופירה נבון אינו זכאי לקבלת המלגה על פי הקריטריונים של המשרד.

התייחסות הביקורת לתגובת אגף החינוך:

למרות האמור בתגובת אגף החינוך, לדעת הביקורת על בית הספר לפנות למשרד החינוך על מנת לבחון את זכאותו בנושא, ככל שישנה.

העירייה לא מבצעת פיקוח אחר אופן הדירוג וחלוקת המלגות של בתי הספר בעיר, בהתאם לכללים שנקבעו על ידי משרד החינוך.

יצוין, כי למרות היעדר הבקרה כאמור, בביקורת נמצא, כי בית ספר התיכון תורה ומדע מדרג את התלמידים בהתאם לכללים שנקבעו על ידי משרד החינוך ומתעד את דירוג התלמידים בפרוטוקול חתום כמחוייב - תקין.

בנוסף, חלוקת המלגות בין התלמידים נעשית על ידי בית הספר בהתאם לציין הדירוג שנקבע לכל תלמיד - תקין.

התייחסות אגף החינוך:

יחודדו נהלים בדבר איסוף המסמכים בכל בתי הספר.

הביקורת בחנה את נאותות המסמכים שהוגשו על ידי התלמידים בבית ספר תורה ומדע לצורך קבלת מלגות ממשרד החינוך, בהתאם לדרישות המשרד.

להלן פירוט המדגם שבוצע:

שם התלמיד	סכום ההנחה	הערות הביקורת
א.ח.	800 ₪	<ul style="list-style-type: none"> בניגוד להנחיית משרד החינוך לא התקבלו 3 תלושי שכר מכל הורה. האב מסר 2 תלושי שכר בלבד והאם תלוש שכר אחד בלבד. בניגוד להנחיית משרד החינוך לפיה בחישוב ההכנסה לנפש יש לכלול ילדים עד לגיל 18 בלבד, בחישוב הכנסת המשפחה נכללו ילדים עד לגיל 21. עוד נמצא, כי בהתאם לטופס הבקשה שהוגש, אחת הילדות שנכללו בספירה, לא מתגוררת בבית ההורים (גרה בהוד השרון). למרות שהורי התלמיד קיבלו ניקוד עבור היותם נתמכי רווחה (20 נקודות), לא נמצא בביקורת אישור רווחה.

שם התלמיד	סכום ההנחה	הערות הביקורת
		<ul style="list-style-type: none"> • בהתאם למסמכים שהוגשו, בניגוד לפרוטוקול בו נרשם כי הכנסת המשפחה (ברוטו) הינה 848 ₪ לנפש הכנסת המשפחה בפועל הינה 1,942 ₪ לנפש.
א.ע	400 ₪	<ul style="list-style-type: none"> • בניגוד להנחיית משרד החינוך לא התקבל צילום ת.ז המעיד על המצב המשפחתי ומספר הנפשות בבית. יצויין, כי מבקשת ההנחה טענה שהינה אם חד הורית אך בשל היעדר קבלת ת.ז, לא ניתן לבחון את הטענה. • בהתאם לאישורים שהוגשו, הכנסת האם הינה כ-20,600 ₪ בחודש. • בהתאם למסמכים שהוגשו, בניגוד לפרוטוקול בו נרשם כי הכנסת המשפחה (ברוטו) הינה 4,204 ₪ לנפש הכנסת המשפחה בפועל, הינה 5,139 ₪ לנפש. • למרות הניקוד הנמוך שניתן למשפחה על ידי ועדת ההנחות של בית הספר (14 נקודות מתוך 100), המשפחה קיבלה הנחה של 400 ₪. לדעת הביקורת, במקרים כאמור המשפחה אינה זכאית להנחה.
ר.ז	400 ₪	<ul style="list-style-type: none"> • לא הוצגו מסמכים המעידים על הכנסת האם. • בניגוד להנחיית משרד החינוך לא התקבלו 3 תלושי שכר מכל הורה. • האב מסר 2 תלושי שכר בלבד והאם תלוש שכר אחד בלבד. למרות הניקוד הנמוך שניתן למשפחה על ידי ועדת ההנחות של בית הספר (38 נקודות מתוך 100), המשפחה קיבלה הנחה של 400 ₪. לדעת הביקורת, במקרים כאמור המשפחה אינה זכאית להנחה.

מומלץ כי כל בתי הספר בעיר יבצעו פניות יזומות מדי שנה למשרד החינוך על מנת לבחון את זכאותם לקבלת מלגות.

מומלץ כי העירייה תבצע פיקוח ובקרה אחר חלוקת המלגות בבתי הספר, בהתאם להנחיות משרד החינוך.

התייחסות אגף החינוך:

אגף החינוך יפעל לשקיפות הפעילות בעניין חלוקת מלגות והנושא ייבדק וייבחן במסגרת פעילות היועץ החיצוני/המחלקות אשר יבצעו את פעילות המעקב, הבקרה והדיווח בהתאם להנחיות אגף החינוך.

7.12. מתן הנחות לתלמידים

בהתאם לסעיף 5 לנספח ג' במסמך ההבנות של משרד החינוך עם העירייה, בתי הספר של העירייה מחוייבים להפעיל ועדת הנחות אשר תגבש, יחד עם העירייה, קריטריונים שקופים ושוויוניים למתן הנחות לתלמידים בבתי הספר בעיר, כלהלן:

"5.1 לבית הספר תהיה ועדת הנחות, המורכבת לפחות ממנהלת בית הספר ומזכירת בית הספר, אשר תגבש קריטריונים שקופים ושוויוניים למתן הנחות לתלמידים בבית הספר. הקריטריונים יגובשו בשיתוף הרשות המקומית.

5.2 הנחות לתלמידים יתקבלו בוועדת ההנחות ויתועדו, תוך שמירה על צנעת הפרט. ההנחות יינתנו אך ורק על בסיס הקריטריון שגובשו בוועדת ההנחות."

בבתי הספר בעיר, רישום ההנחות במערכת האסיף מתבצע על ידי זיכוי ההורה בסכום ההנחה שאושר לו (ולא תוך ביטול החיוב שנרשם). באופן זה קיים תיעוד במערכת לכל הנחה שניתנה על ידי בית הספר.

יצוין, כי נוהל העירייה אינו קובע כללים בנושא מתן הנחות לתלמידים ואופן רישום ההנחות במערכת האסיף.

ממצאי הביקורת

בניגוד למסמך ההבנות בין משרד החינוך לעירייה, העירייה לא גיבשה כללים וקריטריונים למתן הנחות להורים על ידי בתי הספר בעיר.

כמו כן, העירייה לא הגדירה לבתי הספר את המסמכים שעליהם לדרוש מההורים טרם אישור ההנחות.

התייחסות אגף החינוך:

כיום, על פי הוראת משרד החינוך יש איסור קיום ועדת הנחות בבתי הספר.

מוצע לאגף לקבוע כללים להסדרת מתן הנחות על ידי בתי הספר ולא לאפשר לבתי הספר להפעיל ועדות הנחות עצמאיות.

לדעת הביקורת, הוועדות פועלות תוך הפעלת שיקולי דעת רבים במתן הנחות וללא קריטריונים שקופים ואחידים, בניגוד לכללי המנהל התקין.

בביקורת נמצא, כי כל אחד מבתי הספר בעיר מאשר הנחות בהתאם לקריטריונים שונים, כגון:

סוגי הנחות שניתנות על ידי בית הספר	פרטי בית הספר
בית הספר מחלק הנחות בסכומים שבין 150-270 ₪ להורים שבית הספר סבור שהכנסתם נמוכה. הנחות מחולקות ללא קריטריונים לרמת ההכנסה ומבלי שנעשה דירוג להורי התלמידים.	בית ספר אופירה נבון
בית הספר מחלק הנחות בשיעור של בין 10%-70% מסכום החיוב השנתי להורים שבית הספר סבור שהכנסתם נמוכה. הנחות מחולקות ללא קריטריונים לרמת ההכנסה ומבלי שנעשה דירוג להורי התלמידים.	חטה"ב שז"ר
2 ילדים בבית הספר – 10% הנחה 3 ילדים בבית הספר – 15% הנחה	בית ספר על יסודי תורה ומדע

בהיעדר קריטריונים מאושרים על ידי העירייה, לבתי הספר לא קיימים כללים המאפשרים חלוקת הנחות לתלמידים.

כמו כן, חלוקת הנחות על ידי בתי הספר בעיר ללא קריטריונים עירוניים אחידים, יוצרת חוסר שוויונית בין הורים שתלמידיהם לומדים בבתי ספר שונים. כך לדוגמא, הורים בעלי נתונים דומים שילדיהם לומדים בבתי ספר שונים.

חלוקת הנחות להורים מגדילה את נטל התשלום על הורים אחרים שמשלמים את חובם ובשל האמור, חלוקת הנחות ללא קריטריונים עירוניים אחידים ושוויוניים חושפת את העירייה לתביעות.

מומלץ לקבוע בנהל העירוני כללים וקריטריונים אחידים ושוויוניים לחלוקת הנחות על ידי בתי הספר להורים. עד לקביעת הכללים והקריטריונים אין לאשר הנחות להורים.

התייחסות אגף החינוך:

בהנחיית משרד החינוך בוטלה ועדת הנחות החל משנת תשע"ט.

7.13. תשלומי חובה – ביטוח תאונות אישיות

בהתאם לחוק חינוך חובה, בתי הספר מחוייבים לגבות מההורים תשלום עבור ביטוח תאונות אישיות.

סעיף 6 (ד' 1) לחוק לימוד חובה קובע:

"כל תלמיד הזכאי לחינוך חנם, חייב להיות מבוטח בביטוח תאונות אישיות באמצעות רשות החינוך המקומית שבתחום שיפוטה נמצא מוסד החינוך שבו הוא לומד."

הכספים שנגבו על ידי בתי הספר מועברים לעירייה אשר רוכשת עבור התלמידים ביטוח תאונות אישיות.

רכישת הביטוח נעשית בהתאם למספר התלמידים הלומדים בבתי הספר כאשר גם תלמידים שהוריהם לא שילמו את חובם, מבוטחים על ידי העירייה בביטוח. הסכום לגבייה מכל תלמיד בשנה"ל תשע"ז הינו 49 ₪.

ממצאי הביקורת

בתי הספר נדרשים לשלם לעירייה תשלומים עבור ביטוח תאונות אישיות של כל תלמידי בית הספר, גם במקרים בהם בית הספר לא הצליח לגבות את התשלום מהתלמיד. באופן האמור, בתי הספר נדרשים לשלם לעירייה כספים עבור ביטוח תאונות אישיות אשר לא נגבו על ידם בפועל.

התייחסות בית ספר תורה ומדע:

"כמידי שנה אני מעבירה לעירייה תשלום עבור הביטוח ע"ס מספר התלמידים שמשלמים עבור הביטוח, כלומר תלמיד שלא הסדיר את התשלום לי העברתי עבורו... האם הנו"ל תקין?"

התייחסות אגף החינוך:

הרשות מבטחת את כלל בתלמידים בבתי הספר ללא קשר לאחוזי גבייה בפועל. העירייה שואפת לאחוזי גבייה מקסימליים, יחד עם זאת בתי הספר מעבירים תשלום על פי גבייה בפועל.

התייחסות הביקורת לתגובת אגף החינוך:

התייחסות אגף החינוך אינה עומדת בקנה אחד עם תגובת בית ספר תורה ומדע ועם העובדה לפיה נמצאו גירעונות כספיים בדוחות של בתי הספר בסעיפי ביטוח התאונות האישיות. במקרים בהם הורים משלמים חלק יחסי מחובם, בתי הספר נוהגים לרשום את התשלום קודם עבור תשלום ביטוח התאונות האישיות ולא באופן יחסי לכל חובות ההורה. באופן זה, נוצר מצג שווא לפיו אחוזי הגבייה בתשלומי ביטוח התאונות האישיות הינו גבוה ביחס לאחוזי הגבייה של תשלומי הרשות.

מומלץ לדרוש מבתי הספר להעביר את התשלומים לעירייה עבור ביטוח התאונות האישיות בהתאם לסכומים שנגבו בפועל. במקרה של תשלום חלקי של חובות לבית הספר, יש לבצע רישום יחסי של פירעון כל סעיפי החובות (תשלומי חובה ורשות).

התייחסות בית ספר שז"ר:

“בהתאם להוראות הרשות שהתקבלו עד כה, התשלום עבור ביטוח תאונות אישיות הינו תשלום חובה וביה"ס רושם ראשית את סה"כ תשלום ביטוח התאונות ללא קשר לסכום ששולם על ידי הורי התלמיד.”

התייחסות הביקורת:

שיטת רישום כאמור, כפי שנקבעה על ידי אגף החינוך מותרת גירעונות כספיים בבתי הספר ואינה תקינה.

7.14. טיפול בחובות

בתי הספר אחראיים על גביית התשלומים מההורים רישומם במערכת האסיף והפקדתם בחשבון הבנק. בהתאם לסעיף 4.2 בנספח ג' למסמך ההבנות של העירייה עם משרד החינוך (מפרט נהלי עבודה כספיים לבתי הספר בניהול עצמי), העירייה נדרשת לסייע לבתי הספר בגביית התשלומים מההורים לרבות מתן סיוע משפטי כגון, לגביית חובות שאינם משולמים לבתי הספר, כלהלן:

“הרשות תיתן גיבוי וסיוע משפטי לבית הספר לגבייה מהורים ומגורמים נוספים המהווים מקור הכנסה נוסף לבית הספר (כגון שוכרים)”

בהתאם לחוזר מנכ"ל משרד החינוך, במידה ואי תשלום של הורה לא נובע מקשיים כלכליים, בית הספר רשאי לא לשתף התלמיד בפעילות. עם זאת, בהתאם לחוזר המנכ"ל, אין למנוע מתלמידים להשתתף בפעילויות בשל אי תשלום של הורה עקב קשיים כלכליים, ויש למצוא פתרונות לשיתופם באמצעות הרשות המקומית והנהלת בית הספר.

המדיניות הקיימת בבתי הספר בעיר הינה לשתף את כל התלמידים בפעילויות המתבצעות, לרבות בטיולים, גם במקרים בהם ההורים לא שילמו לבית הספר את חובם מסיבות שאינן כלכליות. בשל האמור, בתי הספר נדרשים לפעול לגביית החובות שלא שולמו מהורי התלמידים אשר בוחרים שלא לשלם את חובם לעירייה.

להלן, טבלת אחוז הגבייה בשנה"ל תשע"ז בהתאם למאזנים החתומים של בתי הספר שנבדקו בביקורת:

פרטי בית הספר	אחוז הגבייה בשנה"ל תשע"ז	אחוז גביית תשלומי הרשות בלבד ²
בית ספר אופירה נבון	92%	85%
חטה"ב שז"ר	89%	84%
בית ספר על יסודי תורה ומדע	83%	83%

להלן, סך החובות שלא נגבו על ידי בתי הספר בשנה"ל תשע"ז:

פרטי בית הספר	סך החובות בשנה"ל תשע"ז ב-ש
בית ספר אופירה נבון	25,500
חטה"ב שז"ר	145,000
בית ספר על יסודי תורה ומדע	126,500
סה"כ	297,000

ממצאי הביקורת

בתי הספר לא מקפידים להעביר את החובות מהשנים הקודמות לשנים העוקבות ולא מבצעים פעולות לגביית חובות מתלמידים שסיימו את הלימודים בבית הספר. בניגוד לסעיף 4.2 לנספח ג' במסמך ההבנות של העירייה עם משרד החינוך, העירייה לא מסייעת לבתי הספר בגביית חובות שלא שולמו להם מהורים ולא מעניקה לבתי הספר סיוע משפטי בנושא.

יצוין, כי בשל המדיניות הקיימת לשיתוף כל התלמידים בפעילויות הבית ספריות גם אם ההורים לא משלמים את חובם, שלא בשל מצב כספי קשה, לבתי הספר לא קיימים כלים לאכיפת הגבייה מהורים שלא משלמים את חובם.

לביקורת נמסר ממנהלי בתי הספר כי ישנם הורים אשר מודעים למדיניות זו ובוחרים שלא לשלם את חובם למרות שזה לא מסיבות כלכליות.

² ללא גבייה עבור השאלת ספרים ותלמידים בכיתות מחוננים בהם אחוזי הגבייה של בתי הספר הינם גבוהים (קרוב ל-100% גבייה).

סך החובות שלא שולמו לבתי הספר בשנה"ל תשע"ז בהתאם לדוחות הכספיים של בתי הספר שנבדקו בביקורת הינם כ-297,000 ₪, בשנה אחת בלבד (הסכומים לא כוללים חובות משנים קודמות).

התייחסות אגף החינוך:

בתי הספר שפנו לרשות קיבלו מכתב מהיועץ המשפטי להורים שאינם משלמים.

מומלץ לבצע העברה של חובות משנים קודמות ולהמשיך לפעול לגביית תשלומים שלא שולמו גם לאחר סיום שנת הלימודים. מומלץ כי העירייה תבחן את הפעולות שבאפשרותה לבצע על מנת לסייע לבתי הספר בגביית החובות שאינם משולמים.

התייחסות אגף החינוך:

נושא זה יועלה למנהלת אגף החינוך ומנכ"ל העירייה לצורך קביעת מדיניות לאכיפת הגבייה של חובות הורים.

7.15. רכש מספקים

כללי

בתי הספר מבצעים רכישות עבור בית הספר והתלמידים, מכספי חשבון הרשות ומכספי חשבון ההורים.

סעיף 5.2 לנוהל רכש והזמנות של העירייה מיום 12.7.2011 קובע כי רכישות והזמנות של מוסדות החינוך לרבות בתי הספר, יבוצעו באופן ישיר על ידי מוסדות החינוך, בהתאם לכללים ולהנחיות שיקבעו על ידי אגף החינוך.

בשנה"ל תשע"ח, אגף החינוך קבע נהלי רכש לבתי הספר. הנהלים מסדירים את תהליכי הרכש שעל בתי הספר לבצע בעת רכישה מכספי הניהול העצמי לרבות איסוף הצעות מחיר מספקים, בחירה בספקים הזוכים, תשלום לספקים, רישום הטובין הנרכש ועוד.

בחירה בספקים הזוכים

נוהל העירייה קובע כי בעת ביצוע רכישות מספקים באמצעות כספי בתי הספר בעיר יש לאסוף הצעות מחיר.

הנוהל קובע, כי בתי הספר יאספו הצעות מחיר מספקים טרם ביצוע הרכישות בהתאם לסכום ההתקשרות עם הספק, כלהלן:

הערות הנוהל	תהליך נדרש	סכומי רכש לשנה מספק מסויים ב-ש
-	פטור מהשוואת מחיר	עד 1,000
הצעות המחיר יתקבלו בכתב בלבד.	2 הצעות מחיר	1,000-5,000
הצעות המחיר יתקבלו בכתב בלבד.	3 הצעות מחיר	5,000-10,000
הצעות המחיר יתקבלו בכתב בלבד. הרכש יאושר מראש על ידי אגף החינוך	4 הצעות מחיר	10,000-68,000
הרכש יבוצע באמצעות מרכז פומבי שיעשה יחד עם העירייה, בהתאם לנהלים העירוניים.		מעל 68,000

בהתאם לנוהל העירייה בנושא טיפול בהצעות המחיר, בתי הספר נדרשים לערוך מפרט אחיד להצעות שיתקבלו על מנת, שתתאפשר התאמה קצרה ויעילה בין ההצעות. במפרט נדרשים בתי הספר לכתוב את הפריטים הנדרשים להם במסגרת הרכש. ההצעות המתקבלות יתועדו בקלסר אשר ייועד לכך.

ממצאי הביקורת

במדגמים שבוצעו על ידי הביקורת נמצא, כי בניגוד לנוהל העירייה, בתי הספר לא אוספים ו/או לא מתעדים הצעות מחיר ממספר ספקים טרם ביצוע רכישות בסכומים גבוהים (מעל 1,000 ₪).

התייחסות אגף החינוך:

הנושא ייכנס לתכנית העבודה כבר השנה

לא נקבעו לבתי הספר כללים לאופן ביצוע הרכישות במקרים בהם בתי הספר סבורים שלא ניתן לאסוף הצעות מספקים נוספים (רכש מספק יחיד).

מומלץ כי אגף החינוך יבצע בקרות מדגמיות אחר איסוף הצעות המחיר בעת ביצוע רכישות על ידי בתי הספר בעיר. מומלץ לקבוע לבתי הספר כללים בנוהל העירוני לאופן ביצוע הרכישות מספקים יחידים. לדעת הביקורת, רכישות כאמור צריכות לעבור לבדיקה ואישור גורם שיוסמך לכך באגף החינוך.

התייחסות אגף החינוך:

קיימים נהלי עבודה ברורים בנושא והם יחודדו בקרב בעלי התפקידים הרלוונטיים.

התייחסות בית ספר תורה ומדע:

“כבית ספר דתי, רוב הפעילויות של תלמידנו הן הרצאות וסדנאות שניתנות ע”י מרצים

מסוימים שאנו מעוניינים בהם, כך שבקשת הצעות מחיר אינן רלוונטיות במקרה כזה.”

7.16. בדיקות מדגמיות

הביקורת בחנה מדגם של 3 רכישות שנעשו בבתי הספר אשר נדגמו בביקורת. הבדיקה כללה, בין היתר:

- הפקת דוח המפרט את הרכישות שבוצעו על ידי בתי הספר לצורך קביעת מדגם רכישות.
- בחינת הצעות המחיר שהתקבלו, טרם הבחירה בזוכה.
- בחינת תהליך השוואת הצעות הספקים.
- בדיקת חשבון הספק.
- בחינת חשבונות הספקים שהוגשו לתשלום לרבות אישור החשבונות על ידי הגורמים הרלוונטיים.

ממצאי הביקורת

הביקורת בחנה מדגם של רכישות שבוצעו על ידי בתי הספר על מנת לבחון את נאותות הליך הרכש שבוצע לצורך ביצוע ההתקשרות המיטבית עם הספקים, בהתאם למחוייב בכללי המנהל התקין.

במדגמי הביקורת נמצא שרובן של הרכישות נעשות על ידי בתי הספר ללא איסוף והשוואה בין הצעות מחיר מספקים שונים.

גם במקרים בהם התקבלו הצעות מחיר, עלה כי חלק מהרכישות נערכו מבלי שהוכן מפרט רכש אחיד המאפשר קבלת הצעות שניתן להשוות ביניהן.

יצוין, כי במועד ביצוע הרכישות, אגף החינוך לא קבע לבתי הספר נוהל המסדיר את תהליך הרכש שעל בתי הספר לבצע ומספר הצעות המחיר שעליהם לאסוף, בהתאם לסכום הרכש.

התייחסות אגף החינוך:

הנושא ייכנס לתכנית העבודה כבר השנה.

להלן פירוט המדגם שנבדק:

מדגם רכש בבית ספר אופירה נבון

פרטי הספק	פרטי הרכש	הסכום ששולם	הערות הביקורת
ר.ה (ש.ל.) בע"מ	דלתות לארונות ומדפים	4,703 ₪	התקבלו 3 הצעות מחיר - תקין. ההצעות התקבלו עבור מפרט רכש זהה ואחיד – תקין.
ב.ש'י (מ.) בע"מ	טיול לעתלית	12,755 ₪	לא התקבלו הצעות מחיר מספקים נוספים.
ז.ד.ז'	רכישות שונות של ציוד משרדי לאורך השנה	16,936 ₪ 9,274 ₪	לא התקבלו הצעות מחיר מספקים נוספים.

מדגם רכש בבית ספר תורה ומדע

פרטי הספק	פרטי הרכש	הסכום ששולם	הערות הביקורת
י.ת.ת בע"מ	רכישת והתקנת רמקולים	7,605 ₪	לא התקבלו הצעות מחיר מספקים נוספים. הרכישה בוצעה על ידי המורה למחשבים.
ה.ע.ז	הסעות	49,573 ₪	לא התקבלו הצעות מחיר מספקים נוספים.
ת.ג	הרצאות	4,750 ₪	לא התקבלו הצעות מחיר מספקים נוספים.

מדגם רכש בחטיבת הביניים ע"ש זלמן שזר

פרטי הספק	פרטי הרכש	הסכום ששולם	הערות הביקורת
צ.י.ס.וט. בע"מ	טיולים לכיתות ח'	98,809 ₪	למרות סכום הרכש הגבוה, התקבלו 2 הצעות מחיר בלבד. לא נערך מפרט אחיד המפרט את הרכש הנדרש ומאפשר השוואה בין 2 הצעות המחיר שהתקבלו. בשל האמור, אין באפשרות הביקורת לבחון האם ההצעה שנבחרה הינה הזולה ביותר.
מ.ור. מורה למוסיקה	פלייבקים והקלטות למסיבת סיום של שכבה ט'	6,500 ₪	לא התקבלו הצעות מחיר מספקים נוספים. לדברי המנהלת, הספק עובד עם בית הספר במשך שנים רבות וקיימת שביעות רצון מאיכות שירותיו.
מ.מ.ש.וב בע"מ	שימוש בתכנת משו"ב	11,384 ₪	לא התקבלו הצעות מחיר מספקים נוספים.

מומלץ כי העירייה תפקח אחר איסוף הצעות מחיר על ידי בתי הספר בהתאם לנהלים החדשים שנקבעו לשנת הלימודים תשע"ח.

התייחסות חטה"ב שז"ר:

"החל משנה"ל הנוכחית ידרשו 3 הצעות מחיר בהתאם להנחיות."

7.17. רישום הטובין באינוונטר העירייה

בתי הספר רוכשים מהספקים שירותים וטובין לרבות כסאות, שולחנות, ארונות, מחשבים ועוד. העירייה מבצעת רישומים מעודכנים של כל הטובין שרכשה ומוחזק על ידה, ומבטחת את האיננוטר בביטוח. יצויין, כי טובין שלא נרשם באינוונטר העירוני, לא נכלל בביטוח העירייה. בהתאם לנוהל העירייה, כל ציוד קבע בלתי מתכלה (לא כולל עטים, מחברות, טונר מדפסת וכו') הנרכש בסכום של 100 ₪ או יותר, חייב להירשם בספר המלאי של העירייה על פי תקנות מס הכנסה.

הנוהל קובע כי הרישום ייעשה על גבי טופס רישום אינוונטר אשר יכלול רשימה של הפריטים שנרכשו על ידי בית הספר בצירוף חשבונית הרכישה. בנוסף לעדכון השוטף, הנוהל מחייב את בתי הספר לבחון ולעדכן את רשימת המלאי בספר האינוונטר, מדי שנה.

ממצאי הביקורת

בניגוד לתקנות מס הכנסה ולנוהל העירייה, בתי הספר לא מעבירים עדכונים לעירייה לגבי רכישות שוטפות של ציוד, הנעשות על ידם. כמו כן, לא נעשה עדכון של רשימת האינוונטר של בית הספר מדי שנה.

מומלץ כי אגף החינוך ידרוש ויקבל מבתי הספר דיווחים שוטפים לגבי האינוונטר אשר נרכש על ידם וינהל רישומים של כל האינוונטר אשר קיים בבתי הספר כמחוייב.

התייחסות חטה"ב שז"ר:

“החל מעונה” ל חשע”ט נוהל אינוונטר מסודר ונעביר עדכונים לעירייה.”

7.18. רכישות מקופה קטנה

בבתי הספר מנוהלות קופות קטנות המאפשרות לבתי הספר לבצע רכישות חד פעמיות במזומן מכספי חשבון בית הספר.

יובהר, כי חל איסור על ניהול קופה קטנה מכספי חשבון ההורים. ברכישות אלו, עובדי בית הספר משלמים מכספם הפרטי במזומן ומקבלים החזר כספי מהקופה הקטנה של בית הספר. תשלום החזר הוצאות מקופה קטנה מבוצע כנגד חשבונית מס וקבלה בלבד, אשר מצורפות לקופה הקטנה.

בהתאם לנוהל העירייה בקופה הקטנה יוחזקו לא יותר מ-500 ש"ח כאשר כל רכישה המבוצעת מכספי הקופה הקטנה לא תעלה על 200 ש"ח. בנוסף נקבע בנוהל, כי סך הרכישות מהקופה הקטנה במהלך כל שנת לימודים לא תעלה על 3,000 ש"ח. הנוהל קובע כי כספי הקופה הקטנה יוחזקו על ידי כל בית ספר בארון נעול אשר יהיה באחריות מזכירת בית הספר. יצויין, כי חל איסור על מנהלי ועובדי בתי הספר להפיק שיקים עצמיים על שמם כהחזר כספי עבור רכישות שביצעו (החזרים שלא באמצעות כספי הקופה הקטנה).

ממצאי הביקורת

בניגוד לנוהל העירייה, בבתי הספר מבוצעות רכישות מקופה קטנה של פריטים בסכומים שמעל 200 ש"ח המותרים בנוהל. כמו כן, בחטה"ב שז"ר מוחזקים בקופה הקטנה עד ל-1,000 ש"ח (ולא 500 ש"ח כפי שקבוע בנוהל). יצויין, כי בשנה"ל תשע"ז, הנוהל עדיין לא חל על חטיבות הביניים ובתי הספר העל יסודיים. בניגוד לנוהל העירייה, המנהלים בבתי הספר מבצעים רכישות מכספם הפרטי, בסכומים שמעל 200 ש"ח תוך לקיחת החזרים כספיים בשיקים לפקודת מנהל בית הספר. בתי הספר לא מנהלים קופה קטנה המאפשרת ביצוע רכישות בסכומים קטנים מכספי ההורים. בהתאם לנמסר לביקורת, חל צורך רב בביצוע רכישות קטנות מכספי ההורים כגון, ילדים בטיול הנזקקים למים וכו'. נכון למועד הביקורת, בשל היעדר נוהל המתיר לנהל קופה קטנה מחשבון כספי ההורים, בתי הספר בעיר מבצעים רכישות מכספי הקופה הקטנה של חשבון בית הספר.

מומלץ כי אגף החינוך יבצע בקרות אחר הרכישות המבוצעות מכספי הקופות הקטנות של בתי הספר ויודא כי לא נעשים החזרים כספיים עבור רכישות באמצעות שיקים, בהתאם לנהלי העירייה.

מומלץ לקבוע בנוהל העירייה כללים ברורים לאופן ההתמודדות הנדרשת מבתי הספר בעת ביצוע רכישות במזומן עבור תלמידים מכספי ההורים. לדעת הביקורת, כללים בנושא צריכים להיקבע בשיתוף מנהלי בתי הספר.

התייחסות אגף החינוך:

הנושא מוזכר בספר הנהלים ויחודד שוב בפנייה למנהלים.